

بررسی وضعیت مالیات بر بخش کشاورزی در کشورهای منتخب و

توصیه‌های سیاستی برای ایران

کمیسیون کشاورزی

عنوان گزارش: بررسی وضعیت مالیات بر بخش کشاورزی در کشورهای منتخب و توصیه سیاستی برای ایران
انتشار: امور کمیسیون های تخصصی اتاق ایران
تهیه کننده: هاشم محمودی
ناظر علمی: بهزاد فکاری سردهایی
شماره گزارش: ۰۳۱۵۱۴
تابستان ۱۴۰۳

فهرست مطالب

۴	۱- خلاصه گزارش.....
۶	۲- مقدمه.....
۸	۳- تعریف مالیات و مالیات در بخش کشاورزی.....
۹	۴- تاریخچه قوانین مالیاتی در ایران از منظر بخش کشاورزی.....
۱۰	۵- بررسی مطالعات صورت گرفته در حوزه مالیات بر درآمد بخش کشاورزی و اثرات آن.....
۱۲	۶- بررسی تجربیات کشورهای مختلف در حوزه مالیات بخش کشاورزی.....
۱۲	۶-۱- بررسی تجربیات کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی.....
۱۷	۶-۲- مالیات بر درآمد، سود و عایدی سرمایه؛ امتیازات و معافیت‌های بخش کشاورزی.....
۱۷	۶-۳- مالیات بر درآمد و امتیازات و معافیت‌های بخش کشاورزی به تفکیک کشور.....
۱۷	۶-۳-۱- استرالیا.....
۱۸	۶-۳-۲- کشور فرانسه.....
۱۸	۶-۳-۳- کشور آلمان.....
۱۸	۶-۳-۴- ژاپن.....
۱۹	۶-۳-۵- کره جنوبی.....
۱۹	۶-۳-۶- هلند.....
۱۹	۶-۳-۷- نیوزیلند.....
۱۹	۶-۳-۸- ایالات متحده آمریکا.....
۲۰	۶-۴- مالیات بر درآمد تعاونی‌ها.....
۲۳	۶-۵- مالیات بر ارزش افزوده و امتیازات و معافیت‌های بخش کشاورزی.....
۳۲	۶-۶- بررسی تجربیات کشورهای در حال توسعه.....
۳۴	۶-۷- سیاست‌های مالیات کشاورزی ترکیه.....
۳۶	۶-۸- سیاست‌های مالیات کشاورزی هندوستان.....
۳۸	۶-۹- سیاست‌های مالیات کشاورزی پاکستان.....
۳۸	۶-۱۰- سیاست‌های مالیات کشاورزی چین.....
۴۰	۶-۱۱- چالش‌های اساسی دریافت مالیات از بخش کشاورزی در کشورهای در حال توسعه.....
۴۰	۷- پیشنهادات.....
۴۲	۸- منابع.....

فهرست جدول‌ها

- جدول ۱. خلاصه مقررات مالیاتی در کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی ۱۴
- جدول ۲. نرخ مالیات بر خرید کالاها، خدمات و سوخت: معافیت‌های بخش کشاورزی ۲۳
- جدول ۳. نرخ مالیات بر ارزش افزوده فروش کود و آفتکش در کشورهای عضو اتحادیه اروپا ۲۹

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱. نرخ مالیات تعیین شده برای مالیات بردرآمد توسط دولت‌های مرکزی ۱۶
- شکل ۲. نرخ مالیات بر سود تعاونی‌ها ۱۹
- شکل ۳. معافیت‌های مالیاتی در نظر گرفته شده برای تعاونی‌ها فعال در حوزه کشاورزی ۲۰
- شکل ۴. نرخ مالیات بر ارزش افزوده در کشورهای سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی ۲۲

۱- خلاصه گزارش

بخش کشاورزی به‌عنوان یکی از ارکان اصلی اقتصاد کشورها، نقش بسیار مهمی در توسعه و پیشرفت اقتصادی و اجتماعی دارد. این بخش تأثیر بسزایی در تأمین مواد خام برای بخش‌های دیگر اقتصاد، تولید ثروت از طریق تجارت محصولات کشاورزی و تقویت امنیت غذایی دارد. در ایران نیز، بخش کشاورزی با سهم گسترده‌ای از ارزش‌افزوده و اشتغال، به‌عنوان پایه اقتصاد ملی محسوب می‌شود. از سوی دیگر، بخش کشاورزی به دلیل وابستگی زیاد به عوامل محیطی و اقتصادی، با ریسک‌های بالایی روبرو است؛ بنابراین، دولت‌ها با سیاست‌هایی نظیر خرید تضمینی محصولات، تأمین نهاده‌های تولیدی با قیمت ترجیحی، بیمه محصولات کشاورزی و اعمال معافیت‌های مالیاتی، سعی در حمایت از این بخش دارند. این سیاست‌ها به ویژه در ایران، همواره جزء اولویت‌های دولت‌ها بوده است و با هدف تقویت اقتصاد کشاورزی و حمایت از تولیدکنندگان، به اجرا درآمده‌اند.

مالیات به‌عنوان ابزاری برای تخصیص منابع اقتصادی، توزیع مجدد درآمد و تأمین هزینه‌های دولت اهمیت دارد. در بخش کشاورزی، تاریخچه طولانی دارد که به دوران باستان باز می‌گردد. از گذشته تاکنون، مالیات‌ها در بخش کشاورزی به دو دسته تقسیم می‌شوند: مالیات‌های آشکار (مستقیم و غیرمستقیم) و مالیات‌های ضمنی که شامل مالیات‌های غیرمستقیمی مانند تعرفه‌های واردات و محدودیت‌های تجاری است. سیاست‌های مالیاتی در این بخش نقش مهمی در تنظیم رفتارها و توسعه پایدار اقتصادی ایفا می‌کند، با توجه به اهداف اقتصادی بزرگ‌تر کشور. از آنجاکه معافیت‌های مالیاتی برای فعالیت‌های کشاورزی در ایران تا تاریخ خاصی تداوم داشته ولی در سال‌های اخیر تغییراتی در این زمینه مشاهده شده است و ممکن است در آینده تداوم نداشته باشد؛ بنابراین، نیاز به بررسی عمیق‌تر اثرات این تغییرات و ارزیابی تجربیات کشورهای دیگر در مورد اخذ مالیات از بخش کشاورزی، مطرح می‌شود. این ارزیابی‌ها می‌توانند در اتخاذ سیاست‌های آینده دولت‌ها نسبت به دریافت مالیات از این بخش اقتصادی، مفید باشند.

در ایران، تاریخچه مالیات‌ها در بخش کشاورزی به هزاران سال پیش برمی‌گردد. اولین قوانین مالیاتی بر املاک کشاورزی در دوران مشروطه تصویب شد و از آن‌پس با تغییراتی در جزئیات، اجرا شد. پس از انقلاب اسلامی، مالیات‌های مستقیم بر درآمد کشاورزی با اندکی استثناء برای برخی فعالیت‌ها معاف شدند. این معافیت‌ها به دلیل چالش‌های اجرایی و نیاز به حمایت از فعالیت‌های کشاورزی در نظر گرفته شده است. در ادامه، با تصویب قوانین مالیاتی مختلف، تأکید بر اهمیت معافیت‌های مالیاتی برای حمایت از کشاورزان و توسعه این بخش وجود داشته که باعث شده است معافیت بخش کشاورزی از مالیات تداوم داشته باشد.

خلاصه‌ای از تجربیات مالیاتی بخش کشاورزی در کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی (OECD):

استرالیا: تعدیل درآمد برای محصولات خام، معافیت مالیاتی برای طرح‌های استفاده پایدار از منابع آب.
فرانسه: استفاده از روش حسابداری نقدی برای کشاورزان با گردش مالی کم، معافیت مالیاتی برای طرح‌های پس‌انداز احتیاطی.

آلمان: نرخ ثابت مالیات برای کشاورزان خرد، معافیت مالیاتی برای کشاورزان با درآمد کمتر از حد مشخص.
ژاپن: معافیت مالیاتی بر حقوق ناشی از خوداشتغالی، تخفیف مالیاتی برای خسارات مزرعه و امکان کسر هزینه‌های سرمایه‌ای.

کره جنوبی: معافیت مالیاتی بر درآمد کشت غلات و محصولات غذایی، مالیات بر درآمد مزرعه‌داران جوان.

نیوزیلند: برنامه یکسان‌سازی درآمد، کسر هزینه‌های کاشت و بهبود درخت‌ها از مالیات بر درآمد.
ایالات متحده آمریکا: استفاده از روش حسابداری نقدی، معافیت مالیاتی بر دارایی سرمایه‌ای، کسر هزینه‌های حفاظت از آب‌و‌خاک از درآمد مالیاتی.

این کشورها هر یک با توجه به شرایط و اهداف خود، امتیازات و معافیت‌های مالیاتی مختلفی برای بخش کشاورزی در نظر گرفته‌اند که هر کدام از آنها منحصربه‌فرد و به ویژگی‌های اقتصادی و کشاورزی خود وابسته است.

مالیات کشاورزی در ترکیه و هندوستان:

سیاست‌های مالیاتی کشاورزی در ترکیه و هندوستان به دلایل تاریخی و اقتصادی متفاوتی شکل گرفته‌اند. در ترکیه، سیاست‌های مالیاتی به دو دسته مستقیم و غیرمستقیم تقسیم می‌شوند. مالیات‌های مستقیم شامل مالیات بر درآمد کشاورزی و دارایی‌های مورد استفاده در تولید محصولات است. کشاورزان با درآمد کمتر از آستانه‌های مشخص مالیات بر درآمد کمتری پرداخت می‌کنند، در حالی که برای کشاورزان با تولیدات بزرگ‌مقیاس، مالیات بر اساس دفاتر حسابرسی محاسبه می‌شود.

در هندوستان، سیاست‌های مالیاتی کشاورزی بیشتر تحت تأثیر سابقه‌های کشاورزی و اصلاحات اراضی قرار دارد. قانون مالیات بر درآمد کشاورزی در سطح استانی اجازه می‌دهد تا ایالات بر اساس شرایط منطقه‌ای خودشان مالیات بر درآمد کشاورزی را تعیین کنند. در برخی از ایالات، نرخ‌های مالیات ثابت است در حالی که در دیگر ایالات، نرخ‌ها ممکن است بسته به شرایط سالانه تغییر کند. همچنین، تعیین سطح آستانه درآمد برای اعمال مالیات نیز در اختیار هر ایالت قرار دارد.

در هر دو کشور، سیاست‌های مالیاتی کشاورزی به منظور تنظیم و بهره‌برداری از پتانسیل کشاورزی و اقتصادی منطقه‌ای و ملی شکل گرفته‌اند و تحت تأثیر فرهنگ‌ها، زمینه‌های کشاورزی، وضعیت اقتصادی و توسعه‌یافتگی هر منطقه قرار دارند.

۲- مقدمه

در مطالعات توسعه، به بخش کشاورزی همواره به‌عنوان یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی که نقش مؤثری در فرایند توسعه و گذار از اقتصاد سنتی به اقتصاد مدرن داشته نگریسته شده است. تأمین مواد خام برای سایر بخش‌های اقتصادی، ایجاد ثروت از طریق تجارت محصولات کشاورزی و کمک به تقویت امنیت غذایی از جمله نقش‌های اساسی بخش کشاورزی محسوب می‌شود. بخش کشاورزی در ایران نیز از دیرباز نقش پررنگی در اقتصاد کشور ایفا نموده به‌طوری که بر اساس آمار مرکز آمار ایران سهم بخش کشاورزی از ارزش افزوده در برنامه ششم اقتصادی برابر ۷/۳ درصد و سهم این بخش از اشتغال در همین دوره زمانی برابر ۱۷ درصد بوده است. همچنین بر اساس آخرین سرشماری کشاورزی بیش از چهار میلیون بهره‌بردار کشاورزی در کشور مشغول به فعالیت می‌باشند که این اعداد نشان‌دهنده اهمیت بخش کشاورزی از منظر اقتصادی و اجتماعی برای کشور است (مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران، ۱۴۰۱). از سوی دیگر ارتباطات پسین و پیشین بخش کشاورزی با سایر بخش‌های اقتصادی و در طول زنجیره‌های تولیدی نیز یکی دیگر از شواهدی است که نشان دهنده اهمیت این بخش است. برآورد صورت گرفته توسط موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی حاکی از این است که بیش از ۳۳ درصد از ارزش تولیدات اقتصادی کشور به نوعی وابسته به فعالیت‌های تولیدی بخش کشاورزی است (موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی، ۱۳). تمامی موارد ذکرشده مؤید نقش اساسی بخش کشاورزی و اهمیت غیرقابل‌انکار آن از منظر اقتصادی و اجتماعی است. از این‌رو هرگونه سیاست‌گذاری در این بخش باید با در نظر گرفتن تمامی ابعاد مصالح و میزان اثرگذاری آن بر تمامی ذینفعان بخش صورت گیرد.

ریسک بالای فعالیت‌های اقتصادی در بخش کشاورزی به دلیل ماهیت آن در اثرپذیری شدید از عوامل محیطی و اقتصادی از یک‌سو و اهمیت غیرقابل‌انکار آن از سوی دیگر سیاست‌های دولت‌های را به سمت حمایت از این بخش سوق داده است. سیاست‌های قیمت‌گذاری و خرید تضمینی محصولات کشاورزی، تأمین نهاده‌های تولیدی باقیمت ترجیحی، بیمه محصولات کشاورزی، پرداخت یارانه‌های متنوع و در نظر گرفتن انواع معافیت‌های مالیاتی از جمله سیاست‌های است که دولت‌ها برای حمایت از بخش کشاورزی مدنظر قرار داده‌اند (مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران، ۱۴۰۱). در ایران نیز در دهه‌های گذشته حمایت از بخش کشاورزی همواره در دستور کار دولت‌ها قرار داشته و سیاست‌های مختلفی از جمله خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی و ارائه نهاده‌های یارانه‌ای و همچنین معافیت مالیاتی درآمدهای با منشأ کشاورزی از در سالیان گذشته و به‌ویژه پس از انقلاب اسلامی در کشور مورد توجه بوده است. در میان حمایت‌های صورت گرفته معافیت درآمد فعالیت‌های کشاورزی با توجه به متن قانون آن همواره محل بحث بوده هرچند با این‌وجود اجرای این معافیت مالیاتی تداوم داشته است. بنا بر ماده ۸۱ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب سال ۱۳۶۶ درآمد حاصل از کلیه فعالیت‌های کشاورزی، دامپروری، دامداری، پرورش ماهی و زنبورعسل تا پایان سال ۱۳۷۲ از پرداخت مالیات معاف است. دولت مکلف است مطالعات و بررسی‌های لازم را در زمینه کلیه فعالیت‌های کشاورزی و آن رشته از فعالیت‌های مزبور که ادامه معافیت آن‌ها ضرورت داشته باشد معمول و لایحه مربوط را به‌موقع تهیه و به مجلس تقدیم نماید (مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۴۰۲). همان‌طور که در متن قانون به‌صراحت اعلام شده است معافیت مالیاتی درآمدهای حاصل از بخش کشاورزی تنها تا پایان سال ۱۳۷۲ تداوم داشته اما این معافیت‌ها پس از سال ۱۳۷۲ نیز تداوم یافته اما در سالیان اخیر با توجه به محدود شدن درآمدهای دولت تلاش‌هایی در راستای حذف معافیت مالیاتی و دریافت مالیات از درآمدهای حاصل از این بخش صورت گرفته است هرچند تلاش‌های صورت گرفته تاکنون منجر به حذف معافیت مالیاتی درآمدهای بخش کشاورزی نشده است.

با توجه به روند تحولات و اقدامات صورت گرفته ممکن است معافیت مالیاتی درآمدهای کشاورزی در آینده تداوم نداشته باشد و در نهایت دولت‌ها اقدام به دریافت مالیات از درآمدهای بخش کشاورزی نمایند. از این رو لازم است قبل از تغییر سیاست‌های دولت، ابتدا روند تغییرات و پتانسیل‌های قانونی کشور در این حوزه مشخص شود، تجربیات سایر کشورهای جهان در خصوص دریافت مالیات از درآمدهای بخش کشاورزی مورد بررسی قرار گیرد، چالش‌های پیش رو از منظر تقنینی و اجرایی آشکار گردد، میزان اثرگذاری احتمالی دریافت مالیات از درآمدهای بخش کشاورزی مورد بررسی قرار گیرد و در نهایت ابتدا روند تقنینی دریافت مالیات از درآمدهای کشاورزی برای بررسی پتانسیل‌های این حوزه مورد ارزیابی و آسیب‌شناسی قرار می‌گیرد و پس از آن، اثر اجرای احتمالی این سیاست در مطالعات گذشته بررسی می‌شود. سپس تجربیات کشورها به تفکیک کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و در نهایت با توجه به تجربیات صورت گرفته پیشنهادهایی کاربردی ارائه خواهد شد.

۳- تعریف مالیات و مالیات در بخش کشاورزی

مالیات یکی از مهم‌ترین ابزارهای دولت است که توسط آن سه هدف اساسی تخصیص منابع اقتصادی، توزیع مجدد درآمد و تأمین هزینه‌های خود را پوشش می‌دهد (شیرخانی، ۱۳۸۵). دریافت مالیات از درآمدهای بخش کشاورزی از منظر تاریخی سابقه بسیار طولانی دارد. در گذشته بخش کشاورزی به‌عنوان مهم‌ترین بخش تولیدی نقش پررنگی در تأمین درآمدهای دولت ایفا می‌نموده و بخش اصلی هزینه‌های دولت از طریق اخذ مالیات از بخش کشاورزی تأمین می‌شده است. به تدریج و با رشد سایر بخش‌های اقتصادی دریافت مالیات از این بخش با دو هدف تأمین درآمد دولت و در کنار آن انتقال منابع مازاد بخش کشاورزی به سایر بخش‌های اقتصادی صورت می‌گرفت. این اهداف در استراتژی شکل گرفته در دوره پس از جنگ جهانی دوم ریشه دارد. در این دوره رشد سرمایه‌گذاری صنعتی ناشی از خروج اجباری منابع مازاد بخش کشاورزی از طریق مداخلات حساب شده دولت امکان‌پذیر گردید هرچند اثرات نامناسب اجرای این سیاست در بخش کشاورزی در حال حاضر قابل مشاهده و بررسی است (کروگر، ۱۹۹۲؛ شیف و والدز، ۱۹۹۲؛ والدز، ۱۹۹۳؛ بانک جهانی، ۱۹۹۷).

در حال حاضر مالیات در بخش کشاورزی بسته به نوع نگرش کشورها به گونه‌های مختلفی مطرح می‌شود اما به‌طور کلی مالیات در بخش کشاورزی به دو دسته مالیات آشکار و مالیات ضمنی تقسیم می‌شود. مالیات‌های آشکار خود به دو گروه مختلف شامل مالیات‌های مستقیم و غیرمستقیم تقسیم می‌شود که در گروه مالیات‌های مستقیم می‌توان به مالیات بر درآمد، زمین، ثروت و املاک اشاره نمود همچنین مالیات‌های غیرمستقیم دربرگیرنده انواع مختلفی از جمله مالیات بر فروش داخلی محصولات (مالیات بر ارزش افزوده) مالیات بر تجارت خارجی مانند حقوق دولتی و مالیات‌های وضع‌شده بر کالاها و بازارهای خاص اشاره نمود. مالیات‌های ضمنی نیز به مواردی اطلاق می‌گردد که مالیات‌های وضع‌شده بر سایر بخش‌های اقتصادی به‌طور غیرمستقیم بر قیمت تولید محصولات کشاورزی اثرگذار است از جمله این مالیات‌های غیرمستقیم می‌توان به محدودیت‌های تجاری غیر تعرفه‌ای، تعرفه واردات، بیش ارزش‌گذاری نرخ ارز و برنامه‌های تأمین نیازهای داخلی اشاره نمود (سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۱۰، لوهیچی و همکاران، ۲۰۲۳)

¹ Krueger, 1992

² Schiff and Valdes, 1992

³ Valdes, 1992

⁴ World Bank, 1997

⁵ Louhichi et al. 2023

بررسی مطالعات حاکی از این است که سیاست‌های مالیاتی اهرمی برای اثرگذاری بر رفتارها در بخش کشاورزی مانند اثرگذاری بر درآمد تولیدکنندگان، انتقال اراضی کشاورزی، سرمایه‌گذاری، نوآوری و اثرگذاری بر رفتارهای پایدار به حساب می‌آید. در برخی موارد، سیستم مالیاتی به‌عنوان مکملی برای دستیابی به اهداف بزرگ‌تر محسوب می‌شود و در برخی موارد نیز اخذ مالیاتی یا امتیازات مالیاتی در یک بخش می‌تواند در دستیابی به اهدافی در سایر بخش‌ها کمک نماید (سازمان همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۲۰).

۴- تاریخچه قوانین مالیاتی در ایران از منظر بخش کشاورزی^۶

اخذ مالیات از بخش کشاورزی به شیوه‌های مختلف در ایران دارای سابقه‌ای طولانی است و این سابقه به هزاران سال پیش بازمی‌گردد. تا چند دهه پیش یکی از منابع مالیاتی ایران مالیات بر درآمد کشاورزی بوده است هرچند دریافت این مالیات با چالش‌های متعددی روبه‌رو بوده به‌طوری‌که مشکل‌ترین وظیفه دستگاه مالیاتی تشخیص و وصول مالیات از اراضی کشاورزی بوده است.

مالیات بر درآمد املاک مزروعی قدیمی‌ترین روش اخذ مالیات در ایران به حساب می‌آید و از ابتدای پیدایش تاریخ مدون در ایران مرسوم بوده است. در دوران مشروطه و برای اولین بار در سال ۱۳۰۴ با تصویب قانون مالیات املاک اربابی اجازه اخذ مالیات از املاک کشاورزی صادر شد و سپس در طول زمان تغییراتی در احکام آن صورت گرفت. اصول اخذ این مالیات، درآمد حاصل از انواع کشت و زرع اراضی زراعی، مراتع و جنگل‌ها، دامداری، فروش آب برای مصارف کشاورزی و درآمدهای مشابه آن است. مهم‌ترین چالش اجرای این قانون شناسایی و ممیزی دقیق املاک و سایر منابع درآمدی مشمول پرداخت مالیات بوده است. به‌منظور حمایت از فعالان بخش کشاورزی در این قانون معافیت‌هایی از پرداخت مالیات نیز در نظر گرفته شده بود به‌طوری‌که خرده‌مالکانی که جمع درآمد آن‌ها در سال از ۳۰ هزار ریال کمتر است و همچنین املاک دولت و املاک اماکن زیارتی و نظایر آن از پرداخت مالیات معاف شده بودند. در ادامه و در سال ۱۳۳۴ و قانون مالیات بر درآمد در فصل نهم بر اخذ مالیات از املاک مزروعی و پرداخت عوارض عمرانی تأکید شده است بر اساس مواد این قانون، مالیات املاک مزروعی و عوارض عمرانی بر اساس مجموع درآمد مالک مورد محاسبه قرار می‌گیرد همچنین در تبصره‌های این قانون مقرر شده است که از اراضی ممیزی شده غله و شلتوک در بازه زمانی سال ۱۳۰۵ تا ۱۳۱۳ ممیزی شده ۵ برابر و آن چه به‌عنوان عایدات حاصله از تسعیر اجناس و غیره است از روی اوراق ممیزی هشت برابر محسوب می‌شود. همچنین در نقاطی که از سال ۱۳۲۸ به بعد ممیزی شده و یا می‌شود به مأخذ همان ممیزی در نظر گرفته می‌شود و در نهایت نسبت به ممیزی‌های ۱۳۰۵ تا ۱۳۱۳، ۲۰ درصد و نسبت به ممیزی‌هایی که از ۱۳۲۸ به بعد به‌عمل آمده و یا خواهد آمد ۳۰ درصد بابت مخارج از عایدات مالکانه کسر و به بقیه مالیات تعلق می‌گیرد. همچنین املاک خرده‌مالکانی که مجموع درآمد مزروعی مالکانه سالیانه آنها پس از وضع مخارج بر طبق این قانون در حوزه هر استان و همچنین املاک موقوفه‌ای که مجموع درآمد مالکانه آن از ۳۶۰۰۰ ریال تجاوز نمی‌کند از پرداخت مالیات معاف هستند ولی باید عوارض عمرانی را پرداخت نمایند. پس از آن و در ۱۶ فروردین ماه ۱۳۳۵ قانون مالیات بر درآمد املاک مزروعی و مستغلات و حق تمبر به تصویب رسید که به موجب این قانون برخی از مواد قانون مصوب سال ۱۳۳۴ اصلاح گردید به‌طوری‌که میزان مالیات املاک مزروعی ده درصد درآمد خالص مالکانه در نظر گرفته می‌شد و معافیت‌هایی و تخفیف‌های مالیاتی در صورت آسیب دیدن محصول به دلیل بروز آفات و حوادث غیرمترقبه نیز در قانون لحاظ گردیده بود.

^۶ تمامی مطالب ارائه شده در این بخش به استناد قوانین مصوب ارائه شده در وب سایت مرکز پژوهش‌های مجلس تدوین شده است.

درنهایت در قانون مالیات‌های مستقیم مصوب اسفندماه ۱۳۴۸ در بخش دوم درآمد حاصل از بخش کشاورزی به‌طور مستقیم موردتوجه سیاست‌گذار قرار گرفته است بر مبنای ماده هشت این قانون درآمدی که شخص حقیقی از طریق اشتغال به فعالیت‌های کشاورزی در ایران تحصیل می‌نماید مشمول مالیات بر درآمد کشاورزی است؛ و در ماده ۹ به این مسئله اشاره شده است که درآمد مشمول مالیات بر درآمد کشاورزی عبارت است از ۱۰ تا ۴۵ درصد قیمت کل محصول سالانه در فصل استحصال در حوزه شهرستان نسبت به مورد فعالیت کشاورزی و به همین نسبت در مورد سایر درآمدهای کشاورزی از قبیل دامداری و فروش آب برای مصارف کشاورزی و نظایر آن پس از کسر معافیت‌های مقرر در این قانون - در مورد املاک استیجاری اجاره‌بها و در مورد مزارعه و مساقات سهمی که به مالک پرداخت می‌شود از درآمد مشمول مالیات کسر خواهد شد. ازجمله نکاتی که در این قانون مدنظر قرار گرفته در نظر گرفتن نسبت متغیر برای اخذ مالیات با توجه به نحوه کشت، عوامل مختلف کشاورزی و نوع محصول می باشد همچنین تعیین قیمت محصولات کشاورزی در فصول مختلف و مناطق مختلف متغیر در نظر گرفته شده و به‌وسیله کمیسیونی شامل رؤسای ادارات دارایی و کشاورزی و بانک ملی شهرستان یا نمایندگان آنان و یک نفر نماینده شرکت‌های تعاونی روستایی به معرفی سازمان تعاونی روستایی و یک نفر معتمد بصیر در امور کشاورزی تعیین می‌گردید. مشابه با قوانین پیشین در صورتی که محصول تولیدی به دلیل بروز آفات و حوادث غیرمترقبه کاهش یابد مالیات درآمد آن ناحیه به‌صورت کلی یا جزئی مشمول بخشودگی مالیاتی خواهد شد. پس از انقلاب اسلامی اولین قانون جامع مالیاتی قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۳ اسفندماه ۱۳۶۶ است در فصل دوم این قانون به مالیات بر درآمد کشاورزی اشاره شده و در ماده ۸۱ قانون به معافیت مالیاتی درآمد حاصل از تمامی فعالیت‌های کشاورزی دامپروری، دامداری، پرورش ماهی و زنبورعسل تا پایان سال ۱۳۷۲ اشاره شده است. همچنین در ادامه تأکید شده است که دولت مکلف است مطالعات و بررسی‌های لازم را در زمینه کلیه فعالیت‌های کشاورزی و آن رشته از فعالیت‌های مزبور که ادامه معافیت آن‌ها ضرورت داشته باشد معمول و لایحه مربوط را به‌موقع تهیه و به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید. در ادامه و در اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۸۰ معافیت مالیاتی کلیه درآمدهای حاصل از فعالیت‌های کشاورزی مجدداً مورد تأکید قرار گرفته و مقرر شده است این معافیت جامع تا پایان برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تداوم داشته باشد همچنین دولت مجدداً مکلف شده است که با انجام بررسی‌ها و مطالعات فعالیت‌هایی تداوم معافیت مالیاتی برای آن‌ها ضروری است را شناسایی نماید. درنهایت معافیت مالیاتی بر درآمدهای حاصل از فعالیت‌های کشاورزی در قانون مالیات‌های مستقیم مصوب سال ۱۳۹۴ نیز مجدداً مورد تأکید قرار گرفته است.

بررسی روند قوانین نشان می‌دهد که دریافت مالیات از درآمد فعالیت‌های کشاورزی همواره موردتوجه قانون‌گذاران بوده اما به‌واسطه چالش‌های متعدد فعالان این حوزه در قوانین مختلف معافیت‌های مالیاتی در نظر گرفته شده است. پس از انقلاب اسلامی معافیت‌های موقت مالیاتی بخش کشاورزی به‌صورت عام و به‌تمامی فعالیت‌های این حوزه تسری پیدا کرده است و اخذ مالیات منوط به شناسایی فعالیت‌هایی که تداوم معافیت مالیاتی آن‌ها بنا بر مطالعات ضروری تشخیص داده می‌شود است؛ اما با توجه به عدم انجام مطالعات توسط دولت‌های مختلف معافیت مالیاتی درآمد ناشی از فعالیت‌های کشاورزی به‌صورت عام برای تمامی فعالیت‌ها تداوم یافته است.

۵- بررسی مطالعات صورت گرفته در حوزه مالیات بر درآمد بخش کشاورزی و اثرات آن

تاکنون در حوزه سیاست‌های مالیاتی و اثرگذاری آن بر بخش کشاورزی مطالعات مختلفی در داخل کشور و در سطح بین‌المللی صورت گرفته است. در این مطالعات به‌طور عمده آثار تغییر سیاست‌های مالیاتی یا وضع مالیات بر ابعاد مختلف بخش کشاورزی مورد ارزیابی قرار گرفته است که در ادامه به تعدادی از این مطالعات اشاره شده است.

(شریفی ۱۳۹۰) در مطالعه‌ای جامع به بررسی افزایش نرخ مالیات در بخش کشاورزی همراه با سایر بخش‌ها پرداخته است و به این منظور از روش داده-ستانده و نتایج سرشماری نفوس و مسکن بهره گرفته‌شده و نتایج افزایش میزان مالیات از بخش‌های مختلف را بر روی شاخص قیمت هر بخش به‌طور جداگانه مورد ارزیابی قرار داده است. نتایج این مطالعه نشان داد که افزایش دریافت مالیات غیرمستقیم و همچنین افزایش ۵ درصدی نرخ مالیات در نهایت افزایش شاخص قیمت تولیدکننده بخش کشاورزی را در پی خواهد داشت.

موسوی و همکاران (۱۳۹۱)، در مطالعه خود به بررسی اثر وضع مالیات و تحلیل اثرات دریافت مالیات بر فعالیت‌های کشاورزی پرداخته‌اند. به‌منظور دستیابی به اهداف این مطالعه از الگوی تعادل عمومی بر مبنای ماتریس حسابداری بهره گرفته‌شده است. نتایج این مطالعه نشان داد که وضع نرخ مالیات ۱۵ درصدی بر فعالیت‌های کشاورزی از یک‌سو موجب کاهش محسوس تولید در بخش‌های کشاورزی و صنایع وابسته به کشاورزی شده و قیمت محصولات بخش کشاورزی را نیز بیش از نرخ مالیات وضع‌شده افزایش می‌دهد. از سوی دیگر وضع چنین نرخ مالیاتی کاهش ۴.۸ درصدی تولید ناخالص داخلی، افزایش ۳.۹ درصدی تورم و کاهش ۹.۸ درصدی رفاه خانوارهای روستایی را در پی خواهد داشت.

دهقانی هراتی و همکاران (۱۳۹۳) در مطالعه خود تأثیر سیاست‌های مالی و مالیاتی بر تجارت بخش کشاورزی را مورد ارزیابی قرار داده‌اند و به این منظور از روش‌های اقتصادسنجی بهره گرفته‌اند. نتایج این مطالعه نشان داد که دو متغیر مهم مخارج دولت و سیاست‌های مالیاتی در کوتاه‌مدت و بلندمدت بر تجارت بخش کشاورزی اثرگذار بوده است. در کوتاه‌مدت مخارج دولت و شاخص مالیاتی بر ارزش صادرات و واردات تأثیر مثبت داشته‌اند اما در بلندمدت تنها مخارج دولت بر ارزش صادرات و واردات اثر مثبت داشته و شاخص‌های مالیاتی در بلندمدت تأثیر منفی بر این متغیرها داشته است. در این مطالعه پیشنهاد شده است که با کاهش نرخ مالیات و کمک به سرمایه‌گذاری بیشتر در بخش کشاورزی زمینه افزایش تولید و اشتغال در این بخش فراهم گردد.

فرج‌زاده و نظری (۱۴۰۲)، در مطالعه خود به ارزیابی اثر دریافت مالیات از کشاورزی بر متغیرهای کلان تولید زیربخش‌ها و رفاه خانوارها پرداخته است و در این راستا از روش تعادل عمومی بر مبنای ماتریس حسابداری اجتماعی بهره گرفته شده است. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که در یک سناریوی فرضی افزایش ۲۰ درصدی مالیات بر اراضی کشاورزی و منابع طبیعی افزایش حدود ۵ درصدی درآمدهای مالیاتی دولت را در پی خواهد داشت اما بر سایر متغیرهای کلان اقتصادی اثر ملموسی نخواهد داشت. همچنین افزایش ۱۵ درصدی مالیات بر ارزش افزوده درآمدهای مالیاتی دولت را ۱۵ درصد افزایش می‌دهد اما از سوی دیگر تولید ناخالص داخلی در حدود ۲ درصد کاهش و قیمت‌ها در حدود ۴ درصد افزایش خواهد یافت همچنین در این سناریو تولید برخی از بخش‌های کشاورزی بیش از ۱۰ درصد کاهش پیدا خواهد کرد همچنین رفاه خانوارهای روستایی در سناریوی افزایش ۱۵ درصدی مالیات بر تولید و همچنین سناریوی افزایش مالیات بر ارزش افزوده به ترتیب ۷ تا ۹ درصد و ۱۰ تا ۱۲ درصد کاهش خواهد یافت.

بنابراین، مطالعات نشان می‌دهند که سیاست‌های مالیاتی بر بخش کشاورزی تأثیرات گسترده‌ای دارند که می‌تواند به‌صورت مستقیم یا غیرمستقیم بر این بخش تأثیر بگذارد. در ادامه، این تأثیرات به‌طور خلاصه شامل موارد زیر است: تولید و قیمت‌ها: افزایش نرخ مالیات می‌تواند باعث افزایش هزینه‌های تولید در بخش کشاورزی شود. این افزایش هزینه‌ها می‌تواند به‌صورت مستقیم تأثیر بر کاهش تولید در این بخش داشته باشد. علاوه بر این، افزایش هزینه‌های تولید می‌تواند منجر به افزایش قیمت محصولات کشاورزی شود که به‌نوبه خود می‌تواند تأثیرات منفی بر قدرت خرید مصرف‌کنندگان و رفاه کلی جامعه داشته باشد.

تورم: برخی از مطالعات نشان می‌دهند که افزایش نرخ مالیات می‌تواند منجر به افزایش تورم شود، زیرا افزایش هزینه‌های تولید ممکن است قیمت‌ها را بالا ببرد. این مسئله می‌تواند به‌طور خاص برای رفاه خانوارهای با درآمد ثابت یا محدود اثرات منفی داشته باشد.

تجارت و واردات: تغییرات در سیاست‌های مالی و مالیاتی می‌تواند تأثیرات متقابلی بر تجارت بخش کشاورزی داشته باشد. به‌عنوان مثال، افزایش نرخ مالیات ممکن است باعث کاهش تجارت بین‌المللی محصولات کشاورزی شود یا برعکس، افزایش درآمدهای دولت از طریق مالیات ممکن است تجارت را تشویق کند.

رفاه خانوارها: تغییرات در سیاست‌های مالیاتی می‌تواند تأثیر مستقیم بر رفاه خانوارهای روستایی و کشاورزی داشته باشد. به‌طور مثال، افزایش هزینه‌های تولید و قیمت‌ها می‌تواند منجر به کاهش رفاه این خانوارها شود که به‌نوبه خود می‌تواند تأثیرات اجتماعی و اقتصادی منفی بر این جوامع داشته باشد.

بنابراین، بررسی مطالعات مختلف نشان می‌دهد که سیاست‌های مالیاتی بر بخش کشاورزی باید با دقت و شناخت کامل از تأثیرات ممکن بر این بخش اجرا شوند تا اثرات نامطلوب کاهش یابند و به‌جای آن، بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی در این بخش ترویج یابد.

۶- بررسی تجربیات کشورهای مختلف در حوزه مالیات بخش کشاورزی

۶-۱- بررسی تجربیات کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی^۷

کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی از جمله کشورهایی هستند که به شیوه‌های مختلف از بخش کشاورزی مالیات دریافت می‌نمایند. مطالعات جدید صورت گرفته حاکی از این است که ۳۵ کشور عوض این سازمان و اقتصادهای نوظهور با انواع مختلفی از مقررات مالیاتی و از سوی دیگر با در نظر گرفتن امتیازاتی برای این بخش بر فعالیت‌های این حوزه اثر می‌گذارند هرچند این امتیازات و قوانین مالیاتی در کشورهای مختلف متفاوت است. به‌طور معمول امتیازات در نظر گرفته شده شامل معافیت مالیاتی کشاورزان خرد از پرداخت مالیات، استفاده از روش حسابداری نقدی، استفاده از روش برآورد درآمد برای اخذ مالیات که الزام به نگهداری حساب‌های مالی را از بین می‌برد، کاهش سالیانه مالیات بر املاک و دارایی‌های کشاورزی، کاهش مالیات برای انتقال دارایی‌ها میان نسل‌های مختلف و استثنا نمودن کشاورزان از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده، در نظر گرفتن امتیازاتی برای عدم پرداخت مالیات بر سوخت مورد استفاده در فرایند تولید محصولات کشاورزی از جمله امتیازاتی به حساب می‌آید که کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی برای فعالان بخش کشاورزی لحاظ نموده‌اند.

امتیازات مالیاتی لحاظ شده برای فعالیت در بخش کشاورزی در دوره‌های گذشته وضع شده‌اند و به‌طور معمول مورد بازبینی نیز قرار نگرفته‌اند. در این میان بسیاری از کشورها با توجه به افول شرایط اقتصادی خانوارهای کشاورزی امتیازات مالیاتی اعطا شده به بخش کشاورزی را افزایش دادند و برخی دیگر از کشورها نیز با ساده‌سازی سیستم‌های مالیاتی خود امتیازات اعطا شده را به مالیات به اراضی کشاورزی و محصولات غذایی اساسی محدود نموده‌اند. به علاوه برخی از کشورها با ایجاد تغییرات در سیستم مالیاتی خود در جهت هموارسازی تغییرات درآمدی گام برداشتند. در

^۷ مطالب ارائه شده در این بخش از مطالعه سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۲۰ ارائه شده است.

نهایت استفاده از ابزارهای مالیاتی برای ارتقاء شرایط زیست محیطی و سرمایه در تحقیق و توسعه نیز به طور گسترده مورد استفاده قرار گرفته است.

همانطور که قبلاً بیان شد با وجود اینکه در کشورهای سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی دریافت مالیات از فعالیت‌های کشاورزی به انحای مختلف صورت می‌گیرد اما قواعد و قوانین مالیاتی متفاوتی در رژیم مالیاتی برای بخش کشاورزی در نظر گرفته می‌شود و به طور معمول امتیازات و معافیت‌های مالیاتی متنوعی در کشورهای مختلف بر اساس سیاست‌های مالیاتی در نظر گرفته می‌شود.

بررسی قوانین مالیاتی در کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی نشان می‌دهد که امتیازات و معافیت‌های مالیاتی در گروه‌های مختلف مالیاتی به‌قرار زیر است:

معافیت‌های مالیاتی

- امتیازات و معافیت‌های مالیاتی در خصوص مالیات بر درآمد، سود و عایدی سرمایه
  - امکان بهره‌گیری از روش‌های مالیاتی نقدی به‌جای روش‌های متداول
  - ساده‌سازی روش‌های حسابداری برای محاسبه درآمد مشمول مالیات بر مبنای درآمد استاندارد یا درآمد هزینه در سطح ملی
  - وضع مالیات بر دارایی به‌جای وضع مالیات بر درآمد واقعی کشاورزی
  - معافیت‌های مالیاتی
    - ✓ اجازه ویژه
    - ✓ معافیت مالیاتی کشاورزان خرد یا با درآمد اندک
    - ✓ معافیت مالیاتی یارانه
    - ✓ معافیت مالیاتی بر درآمد حاصل از تولید یک محصول خاص
    - ✓ معافیت مالیات بر درآمد برای یک منطقه خاص
    - ✓ معافیت مالیات بر درآمد کشاورزان جوان
  - معافیت مالیات بر درآمد پایین‌تر از درآمد متوسط، هموارسازی درآمد، تعویق در دریافت مالیات و برنامه‌های جبران درآمد
  - ارزش‌گذاری دام باهدف دریافت مالیات
  - در نظر گرفتن قواعد و روش‌های خاص برای محاسبه مصرف سرمایه (استهلاک) در محاسبه درآمد
  - معافیت مالیات بر سود سرمایه‌گذاری
- در نظر گرفتن قواعد متفاوت برای دریافت مالیات از تعاونی‌ها
- در نظر گرفتن قواعد ترجیحی برای دریافت مالیات از دارایی و املاک
  - معافیت از پرداخت مالیات بر زمین
  - ارزش‌گذاری زمین به قیمتی پایین‌تر از قیمت بازاری
  - تخفیف در نرخ مالیات برای مالیات بر دارایی
  - تخفیف در نرخ مالیات بر زمین به‌طوری‌که از رهاسازی اراضی توسط کشاورزان جلوگیری به عمل آید و آنان را به ادامه فعالیت کشاورزی ترغیب نماید.
  - معافیت از پرداخت مالیات محلی و منطقه‌ای
  - در نظر گرفتن امتیازات خاص برای هزینه‌های انتقال و کارمزد دولتی
  - در نظر گرفتن امتیاز برای مالیات بر ارث و هدیه

- در نظر گرفتن قواعد خاص در خصوص مالیات بر کالا و خدمات و سوخت
- در نظر گرفتن امتیازات خاص برای مالیات‌های زیست‌محیطی در بخش کشاورزی
- در نظر گرفتن مشوق‌های مالیاتی برای سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه و نوآوری در بخش کشاورزی

جدول ۱. خلاصه مقررات مالیاتی در کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری های اقتصادی

کشور	مالیات بر درآمد			مالیات بر دارایی			مالیات بر کالا و خدمات			مالیات محیطی	مالیات بر سرمایه گذاری تحقیق و توسعه تمامی بخش ها	مالیات اجتماعی	سایر مالیات ها
	درآمد فرد	عایدی سرمایه	درآمد تعاونی	دارایی و زمین	نقل و انتقال و کارمزد	ارث و هدیه	تولید	نهاده	سوخت				
استرالیا	✓			✓			✓				✓	✓	
اتریش	✓	✓	✓	✓	✓		✓				✓	✓	
بلژیک	✓		✓	✓	✓		✓	✓			✓		
کانادا	✓	✓	✓	✓				✓			✓		
شیلی				✓				✓			✓		
کلمبیا	✓		✓	✓	✓				✓		✓		
کاستاریکا				✓					✓		✓	✓	
کرواسی	✓		✓					✓	✓		✓		
جمهوری چک	✓	✓		✓				✓			✓		
دانمارک				✓				✓			✓		
استونی	✓			✓				✓			✓		
فنلاند				✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
فرانسه	✓			✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
آلمان	✓			✓				✓			✓	✓	
یونان	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
مجارستان	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
ایرلند	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
رژیم اشغالگر	✓		✓			✓					✓	✓	
ایتالیا	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
ژاپن	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
کره جنوبی	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
لتونی	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
لیتوانی	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	

		✓		✓	✓	✓				✓		✓	مکزیک
		✓		✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	هلند
✓		✓		✓								✓	نیوزیلند
		✓	✓	✓					✓		✓	✓	نروژ
	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	لهستان
		✓		✓					✓				اسلواکی
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	اسلوانی
	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓			✓	اسپانیا
		✓	✓	✓		✓			✓		✓		سوئد
	✓			✓	✓	✓			✓		✓		سویس
		✓		✓		✓	✓		✓			✓	انگلستان
		✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	ایالات متحده آمریکا

منبع: سازمان همکاری‌های اقتصادی (۲۰۲۰)

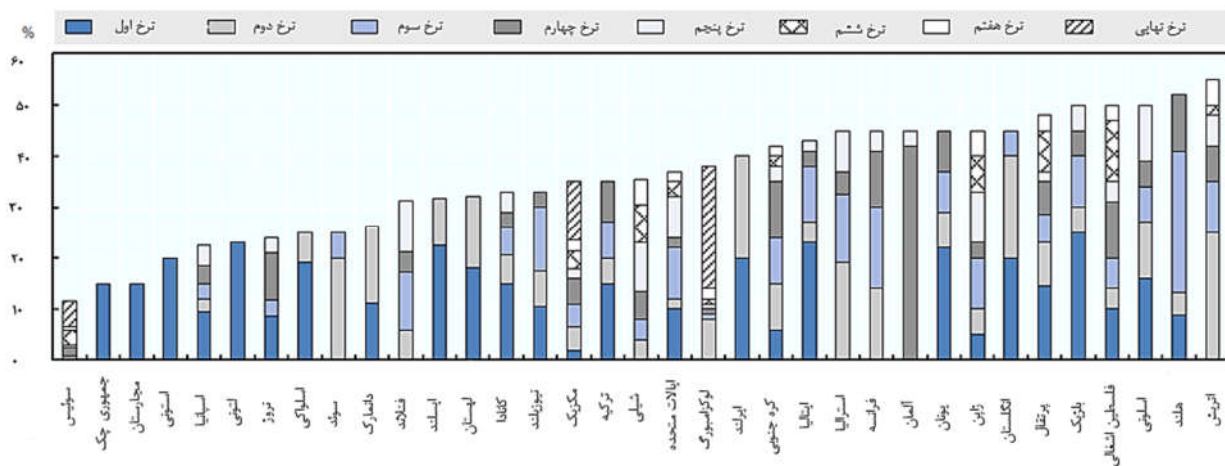

۶-۲- مالیات بر درآمد، سود و عایدی سرمایه؛ امتیازات و معافیت‌های بخش کشاورزی

بخش عمده‌ای از کسب‌وکارهای بخش کشاورزی توسط فرد یا خانوار اداره می‌شود از این رو مشمول دریافت مالیات بر درآمد می‌شوند. نرخ مالیات بر درآمد در کشورهای مختلف متفاوت است به‌عنوان مثال در کشورهای با نرخ پایین مالیات بر درآمد (کمتر از ۱۵٪) مانند کشورهای سوئیس و لوکزامبورگ دارای چند نرخ مالیات هستند در حالی که کشورهای جمهوری چک، استونی، مجارستان و لیتوانی تنها دارای یک نرخ مالیات بر درآمد می‌باشند. در میان کشورهای با نرخ بالای مالیات بر درآمد کشور آلمان دارای دو نرخ مالیات است و کشورهای انگلستان و هلند سه نرخ مالیات دارند در حالی که کشور اتریش تنها یک نرخ مالیات در نظر گرفته است. امتیازات در نظر گرفته‌شده در خصوص مالیات بر درآمد در کشورهای مختلف متفاوت است به‌عنوان مثال کشور سوئیس به دلیل نرخ نسبتاً پایین مالیات بر درآمد هیچ امتیازی برای بخش کشاورزی قائل نشده است در حالی که در جمهوری چک با وجود نرخ پایین مالیات بر درآمد امتیازاتی برای بخش کشاورزی در نظر گرفته است. در مقابل با وجود نرخ بالای مالیات بر درآمد کشاورزان آلمانی از هیچ امتیاز مالیاتی بهره‌مند نمی‌شوند.

شکل ۱. نرخ مالیات تعیین‌شده برای مالیات بر درآمد توسط دولت‌های مرکزی

منبع: سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۲۰

۶-۳- مالیات بر درآمد و امتیازات و معافیت‌های بخش کشاورزی به تفکیک کشور

همان‌طور که قبلاً بیان شد کشورهای مختلف عضو سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی ضمن دریافت مالیات از بخش کشاورزی و درآمدهای حاصل از آن امتیازات قابل توجهی را برای این بخش منظور نموده‌اند در ادامه این بخش تلاش شده است که امتیازات در نظر گرفته‌شده در خصوص مالیات بر بخش کشاورزی در کشورهایی که دارای بخش کشاورزی بزرگی هستند ارائه شود.

۶-۳-۱- استرالیا

معافیت‌ها و امتیازات مالیاتی بخش کشاورزی در زمینه مالیات بر درآمد به شرح ذیل است:

- در نظر گرفتن متوسط درآمد برای محصولات خام
- استفاده از ابزارهای تثبیت درآمد

- تعویق در دریافت مالیات بر سود فروش زودتر از موعد پشم
  - تعویق در دریافت مالیات بر درآمد فروش دام مرده یا دام معدوم شده
  - افزایش غرامت بیمه در زمان از دست دادن محصولات چندساله یا دام
  - در نظر گرفتن معافیت مالیاتی برای طرح‌ها و زیرساخت‌های برنامه استفاده پایدار روستاها از منابع آب
  - در نظر گرفتن نرخ فزاینده استهلاک برای طرح‌های مدیریت منابع آب و طرح‌های تولید و ذخیره علوفه
- کشور استرالیا امتیازی در خصوص مالیات بر عایدی سرمایه در بخش کشاورزی در نظر نگرفته است.

۲-۳-۶- کشور فرانسه

معافیت‌ها و امتیازات مالیاتی بخش کشاورزی در زمینه مالیات بر درآمد به شرح ذیل است:

- استفاده از روش حسابداری نقدی برای کشاورزانی که دو سال متوالی میانگین گردش مالی آن‌ها کمتر از ۳۵۰ هزار یورو باشد.
  - تعدیل درآمد برای کشاورزان خرد که میانگین گردش مالی سه سال اخیر آن‌ها کمتر از ۸۲۸۰۰ یورو باشد.
  - کسر مالیات سالیانه برای طرح پس‌انداز احتیاطی در این طرح ۵۰ تا ۱۰۰ درصد از درآمد کشاورزان از مالیات معاف می‌شود مشروط به اینکه این درآمد برای پرداخت مخارج تمامی کسب‌وکارها در ده سال آینده مورد استفاده قرار گیرد.
  - استفاده از سیاست‌های تعدیل درآمد.
  - کاهش درآمد موردنظر برای دریافت مالیات از کشاورزان جوان در پنج سال ابتدای فعالیت
  - تقسیط مالیات برای پنج سال
- کشور فرانسه امتیاز و معافیتی در خصوص مالیات بر عایدی سرمایه در بخش کشاورزی در نظر نگرفته است.

۳-۳-۶- کشور آلمان

- در نظر گرفتن نرخ ثابت مالیات برای کشاورزان خرد که درآمد برآورد شده آن‌ها از متوسط درآمد حاصل از ۲۰ هکتار زمین کمتر باشد.
  - پرداخت مالیات برای فردی با درآمد کمتر از ۳۰۷۰۰ یورو و برای خانوار دو نفره با درآمد کمتر از ۶۱۴۰۰ یورو از پرداخت مالیات معاف است.
  - استفاده از سیاست تعدیل درآمد
- کشور آلمان امتیاز و معافیتی در خصوص مالیات بر عایدی سرمایه در بخش کشاورزی در نظر نگرفته است.

۴-۳-۶- ژاپن

- معافیت مالیاتی کامل بر حقوق دریافتی ناشی از خوداشتغالی از جمله فعالیت‌های کشاورزی
- کشاورزان می‌توانند برای سه سال ضرر خود را از درآمد کسب‌شده کسر نموده و سپس اقدام به پرداخت مالیات نمایند.
- در صورتی که درآمد حاصل از سیاست ثبات درآمدی و درآمد مزرعه صرف گسترش مزرعه شود این هزینه‌های سرمایه‌ای از درآمدی که مالیات به آن تعلق می‌گیرد کسر می‌شود.
- کسر خسارات وارده به دارایی‌های مزرعه از درآمدی که مالیات به آن تعلق می‌گیرد در طول دوره سه‌ساله
- در نظر گرفتن امتیاز برای خرید و فروش اراضی کشاورزی

عایدی سرمایه حاصل از اراضی کشاورزی تا سطح ۸ میلیون ین ژاپن معاف از مالیات است.

۵-۳-۶- کره جنوبی

- درآمد حاصل از کشت غلات و سایر محصولات غذایی معاف از مالیات است
- درآمد کاشت سایر محصولات کشاورزی مشمول مالیات می‌شود مگر اینکه درآمد حاصل از آن کمتر از یک میلیون وون کره جنوبی باشد.
- سود سهام کسب و کارهای کشاورزی معاف از مالیات است و در درآمد مشمول مالیات افراد لحاظ نمی‌شود

مالیات بر عایدی سرمایه

فروش اراضی که کشاورز در نزدیک محل زندگی خود در اختیار دارد یا برای مدت بیش از هشت سال مشغول فعالیت کشاورزی بر روی آن بوده است از مالیات بر عایدی سرمایه معاف است.

۶-۳-۶- هند

یارانه دریافتی و درآمد حاصل از جنگل‌های دست کاشت و برنامه‌های تولیدی مشابه از مالیات بر درآمد معاف است.

مالیات بر عایدی سرمایه

مالیات بر عایدی اراضی تحت شرایط خاص معاف از مالیات است.

۷-۳-۶- نیوزیلند

- در نظر گرفتن برنامه یکسان‌سازی درآمد
- مالیات بر درآمد حاصل از ارتقاء اراضی به منظور فعالیت‌های کشاورزی از کل درآمدی که مالیات به آن تعلق می‌گیرد کسر می‌شود.
- هزینه‌های صورت گرفته برای کاشت و اصلاح و بهبود درخت‌ها که از فرسایش خاک مزارع جلوگیری می‌نماید از درآمدی که مالیات به آن تعلق می‌گیرد کسر می‌شود.
- کسر هزینه صورت گرفته برای کاشت درخت تا ۷۵۰۰ دلار استرالیا از درآمدی که مالیات به آن تعلق می‌گیرد.
- در نظر گرفتن کاهش نرخ مالیات برای کشاورزانی که تحت تأثیر وقایع اقلیمی و بلایای طبیعی قرار گرفته‌اند.
- لحاظ نمودن مخارج خانوارهای کشاورزی به‌عنوان بخشی از هزینه کسب‌وکار کشاورزی و کسر آن از درآمدی که به آن مالیات تعلق می‌گیرد.

مالیات بر عایدی سرمایه

کشور نیوزیلند امتیاز و معافیتی در خصوص مالیات بر عایدی سرمایه در بخش کشاورزی در نظر نگرفته است.

۸-۳-۶- ایالات متحده آمریکا

- امکان استفاده از روش حسابداری نقدی
- در نظر گرفتن میانگین درآمد برای محاسبه درآمد مالیاتی
- معافیت مالیات بر دارایی سرمایه‌ای در سال اول خرید
- امکان کسر هزینه‌هایی که برای توسعه اراضی و خرید کالاهای سرمایه‌ای برای مزرعه از درآمدی که مالیات به آن تعلق می‌گیرد.
- کسر هزینه‌های صورت گرفته در مزرعه در راستای حفاظت از آب‌و‌خاک و جلوگیری از فرسایش اراضی از درآمدی که مالیات بر آن تعلق می‌گیرد.

تعارضات و درگیری‌ها در آن وجود دارد دولت کلمبیا معافیت‌های مالیاتی را لحاظ نموده است همچنین در کشور کرواسی نیز تعاونی‌هایی که در مناطق نامناسب و غیر حاصلخیز از منظر کشاورزی قرار دارند از امتیاز نرخ کمتر مالیات بهره می‌برند. در کشور کره جنوبی نیز درآمد تعاونی‌هایی که در زمینه کالاهای مصرفی خانوار فعالیت می‌نمایند از پرداخت مالیات معاف هستند. در کشورهای اتریش (معافیت جزئی)، فلسطین اشغالی (معافیت مالیاتی برای پنج سال آغازین فعالیت)، ایتالیا (تخفیف مالیاتی)، ژاپن و لیتوانی (کاهش نرخ مالیات) درآمد تعاونی‌های فعال در حوزه کشاورزی از امتیازات و معافیت‌هایی برخوردار شده‌اند. همچنین در کشور یونان نرخ مالیات بر درآمد تعاونی‌های کشاورزی نصف نرخ مالیات در نظر گرفته شده برای سایر تعاونی‌ها است.

شکل ۳. معافیت‌های مالیاتی در نظر گرفته شده برای تعاونی‌ها فعال در حوزه کشاورزی

کشور	امتیاز مالیاتی به تعاونی‌ها
استرالیا	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
اتریش	محاسبه درآمد بر اساس روش نقدی درآمد برخی تعاونی‌های کشاورزی تحت شرایط خاصی از پرداخت مالیات مستثنا شده‌اند
بلژیک	کاهش 5 درصدی نرخ مالیات تعاونی‌ها و دریافت یارانه برای دریافت وام تحت شرایط خاص انتقال زیان برای سه سال متوالی و کاهش آن از سود حاصل شده برای تعیین درآمد مشمول مالیات
کانادا	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
شیلی	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
کلمبیا	سرمایه‌گذار در شرکت‌های لیست شده در بازار بهابازار به‌عنوان اعتبار مالیاتی در نظر گرفته می‌شود. در نظر گرفتن معافیت مالیاتی برای ایجاد کسب و کارهایی که در مناطقی با بیشترین تعارض
کاستاریکا	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
کرواسی	برای تعاونی‌های کشاورزی که در مناطق نامناسب واقع شده‌اند نرخ مالیات کمتری در نظر گرفته شده است
جمهوری چک	اعلام نرخ استهلاک 20 درصد بیشتر از نرخ استهلاک واقعی ماشین‌آلات کشاورزی در سال اول
دانمارک	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
استونی	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
فنلاند	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
فرانسه	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
آلمان	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
یونان	نرخ مالیات تعاونی‌های کشاورزی نصف نرخ مالیات سایر تعاونی‌ها در نظر گرفته شده است.
مجارستان	در نظر گرفتن امتیازات خاص برای انتقال زیان برای تعاونی‌های کشاورزی
ایرلند	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است

کشور	امتیاز مالیاتی به تعاونی‌ها
فلسطین اشغالی	در نظر گرفتن نرخ استهلاک سریع‌تر برای ماشین‌آلات و ساختمان‌ها کاهش نرخ مالیات برای 5 سال ابتدای فعالیت برای فعالیتهای کشاورزی (نرخ مالیات 20 درصدی به جای نرخ مالیات 25 و 30 درصدی) کارشناسان خارجی فعال در بخش کشاورزی از نرخ مالیات کمتری برای سه تا پنج سال اول فعالیت برخوردارند. تعاونی‌های کشاورزی برتر از 5 سال معافیت مالیاتی برخوردار هستند.
ایتالیا	در نظر گرفتن برخی معافیت‌های مالیاتی و اعتباری برای تعاونی‌های کشاورزی
ژاپن	کاهش نرخ مالیات برای تعاونی‌های که برای اعضای خود خدمات بانکی، بیمه، نهاده، خدمات بازاریابی و خدمات فنی را به اعضا ارائه می‌نمایند.
کره جنوبی	معافیت مالیاتی درآمد تعاونی‌هایی که در زمینه کالاهای مصرفی خانوار فعالیت می‌نمایند.
لتونی	تنها تعاونی‌های کشاورزی مشمول پرداخت مالیات می‌شوند که در سال مالی گذشته سودی بالغ بر 300 هزار یورو کسب نموده باشند 50 درصد درآمد کشاورزان و تعاونی‌هایی که تحت پوشش برنامه‌های حمایتی اتحادیه اروپا هستند معاف از مالیات است.
لیتوانی	کاهش 5 درصدی نرخ مالیات تعاونی‌هایی که حداقل 50 درصد از درآمد آن‌ها از فعالیتهای کشاورزی حاصل می‌شود
مکزیک	در نظر گرفتن معافیت و کاهش نرخ مالیات برای تعاونی‌های کشاورزی بسته به مقیاس فعالیت
هلند	عایدی سرمایه ناشی از فروش زمین در برخی از شرایط معاف از مالیات است
نیوزیلند	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
نروژ	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
لهستان	در نظر گرفتن امتیازاتی در خصوص مالیات بر ارزش افزوده
اسلواکی	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
اسلونی	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
اسپانیا	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
سوئد	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
سوئیس	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
انگلستان	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است
ایالات متحده آمریکا	امکان استفاده از روش درآمد نقدی برای تعاونی‌های خانوادگی با درآمد کمتر از یک میلیون دلار در سال که میزان رسیدهای پرداختی آن نیز در یک سال مالیاتی کمتر از 25 میلیون دلار باشد.

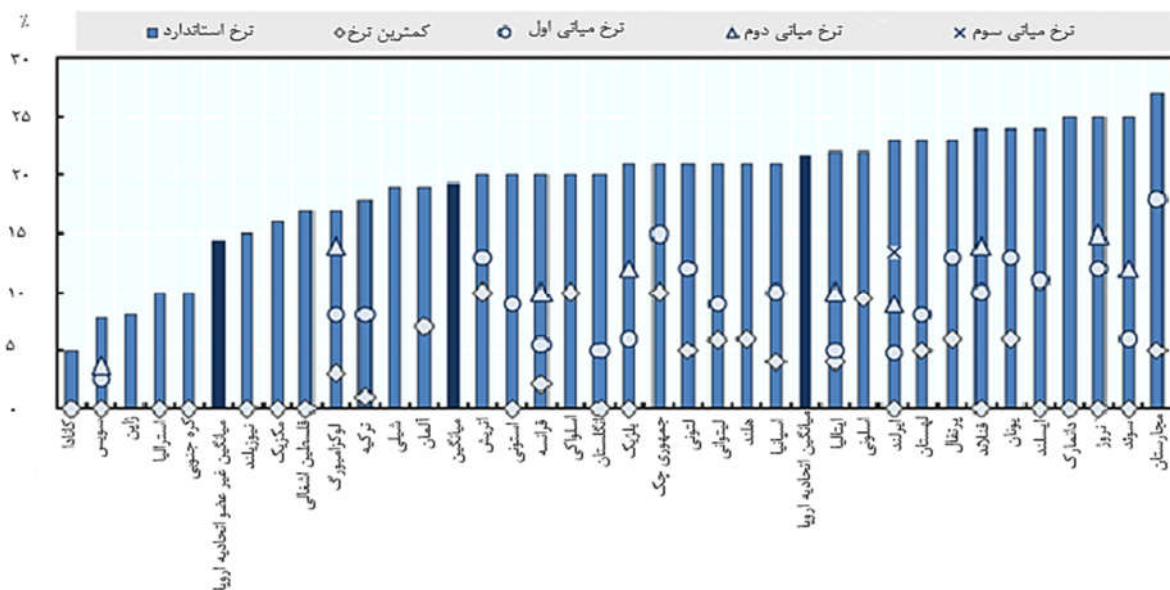
منبع: سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۲۰

۵-۶- مالیات بر ارزش افزوده و امتیازات و معافیت‌های بخش کشاورزی

تقریباً در تمامی کشورها، نرخ مالیات بر ارزش افزوده و مالیات عمومی بین ۸ تا ۲۸ درصد است. میانگین مالیات در کشورهای عضو اتحادیه اروپا در حدود ۲۲ درصد است در حالی که این میانگین در کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی کمتر از ۱۵ درصد است. تلفیق مالیات فدرال و استانی در کشور کانادا برابر ۵ درصد بوده است در حالی که در ایالات متحده آمریکا مالیات بر فروش تنها در سطح ایالتی و منطقه‌ای به کار گرفته می‌شود نرخ مالیات در این کشور در ایالت‌های مختلف بین صفر تا ده درصد متغیر است به‌طور معمول کاهش نرخ مالیات برای برخی از کالاها به‌ویژه کالاهای کشاورزی و مواد غذایی یا کالاهایی که کالای اساسی تلقی می‌شوند در موارد مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرد. برخی از کشورها نیز کاهش نرخ مالیات را به‌طور خاص برای برخی مناطق مدنظر قرار می‌دهند.

نرخ صفر مالیات بر ارزش افزوده یا کاهش این نرخ برای تولیدات و نهاده‌های کشاورزی توسط برخی از کشورهای عضو سازمان مانند شیلی، دانمارک (نرخ استاندارد ۲۵ درصد)، استونی (نرخ استاندارد ۲۰ درصد)، ژاپن (نرخ استاندارد ۱۰ درصد) و نیوزیلند (نرخ استاندارد ۱۵ درصد) است. به‌طور معمول برای مواد غذایی اساسی نرخ مالیات بر ارزش افزوده در نظر گرفته نمی‌شود یا نرخ مالیات برای این کالاها کمتر از سایر کالاها در نظر گرفته می‌شود. کاهش قیمت محصولات کشاورزی به‌واسطه کاهش نرخ مالیات می‌تواند به دلیل کاهش قیمت و افزایش تقاضا برای کشاورزان سودمند باشد اما مصرف‌کنندگان به‌عنوان گروه هدف این سیاست، از کاهش مالیات بر ارزش افزوده کالاهای کشاورزی بیشترین منافع را به دست می‌آورند. در شکل ۴ نرخ مالیات بر ارزش افزوده در کشورهای مختلف عضو سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی ارائه شده است. بر این اساس بیشترین نرخ مالیات بر ارزش افزوده به ترتیب مربوط به کشورهای مجارستان، سوئد و نروژ است و از سوی دیگر کمترین میزان نرخ مالیات بر ارزش افزوده به ترتیب در کشورهای کانادا، سوئیس و ژاپن اخذ می‌شود. نکته دیگری که از این شکل قابل احصا است وجود نرخ‌های متفاوت مالیات بر ارزش افزوده در این کشورها است که در برخی موارد حتی تا چهار نرخ مالیات بر ارزش افزوده برای اهداف متفاوت در نظر گرفته شده است.

شکل ۴. نرخ مالیات بر ارزش افزوده در کشورهای سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی

منبع: سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۲۰

در جدول ۲، نرخ استاندارد مالیات بر ارزش افزوده و معافیت‌های و امتیازات مالیاتی بخش کشاورزی به تفکیکی مالیات بر تولیدات کشاورزی، مالیات بر نهاده‌های کشاورزی و مالیات بر سوخت ارائه شده است.

جدول ۲. نرخ مالیات بر خرید کالاها، خدمات و سوخت: معافیت‌های بخش کشاورزی

کشور	نرخ مالیات استاندارد	مالیات بر محصولات تولیدی	مالیات بر نهاده‌ها	مالیات بر سوخت
استرالیا	۱۰٪	بسیاری از مواد غذایی از پرداخت مالیات بر کالا و خدمات معاف هستند	مالیات بر فروش اراضی کشاورزی اخذ نمی‌شود	-
اتریش	۲۰٪	-در نظر گرفتن نرخ کمتر مالیات بر ارزش افزوده برای کالاهای خوراکی -در نظر گرفتن تخفیف در نرخ مالیات برای کشاورزان	ماشین‌آلاتی که صرفاً در بخش کشاورزی مورد استفاده قرار می‌گیرند از پرداخت مالیات بر وسایل نقلیه معاف هستند.	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است.
بلژیک	۲۱٪	-در نظر گرفتن نرخ کمتر مالیات بر ارزش افزوده برای کالاهای خوراکی -در نظر گرفتن تخفیف در نرخ مالیات برای کشاورزان	در نظر گرفتن نرخ مالیات بر ارزش افزوده کمتر برای برخی از نهاده‌های کشاورزی	معافیت فعالیت‌های کشاورزی از پرداخت عوارض سوخت
کانادا	۵٪	مالیات صفر بر فروش کالا و خدمات کشاورزی	مالیات صفر برای نهاده‌های کشاورزی	معافیت یا ماهش نرخ مالیات بر مصرف سوخت معافیت ماشین‌آلات کشاورزی از پرداخت مالیات کربن
شیلی	۱۹٪	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است.	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است.	درخواست بازپرداخت مالیات سوخت

کشور	نرخ مالیات استاندارد	مالیات بر محصولات تولیدی	مالیات بر نهاده‌ها	مالیات بر سوخت
کلمبیا		عدم دریافت مالیات بر ارزش افزوده برای اکثر محصولات تولیدی بخش کشاورزی	عدم در نظر گرفتن مالیات بر ارزش افزوده برای اکثر نهاده‌های کشاورزی و تمامی ماشین‌آلات کشاورزی	مالیات بر سوخت ماشین‌آلات کشاورزی
کاستاریکا		در نظر گرفتن نرخ مالیات کمتر برای تمامی مواد غذایی اساسی	کاهش نرخ مالیات بر فروش نهاده‌های کشاورزی و خدمات دامپزشکی	مالیات بر سوخت ماشین‌آلات کشاورزی
کرواسی		در نظر گرفتن نرخ مالیات بر ارزش افزوده کمتر برای مواد غذایی منتخب	در نظر گرفتن نرخ مالیات بر ارزش افزوده کمتر برای نهاده‌های کشاورزی	عدم دریافت عوارض مازاد برای سوخت مصرف شده در بخش کشاورزی
جمهوری چک	۲۱٪	در نظر گرفتن نرخ مالیات بر ارزش افزوده کمتر برای تولیدات کشاورزی، علوفه دام، حیوانات زنده، بذر و مواد افزودنی به محصولات کشاورزی	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است. ۲۵٪ کاهش در عوارض جاده‌ای	بازپرداخت ۴۰٪ مالیات اخذ شده بر سوخت برای تولیدات زراعی بازپرداخت ۴۰ تا ۸۷ درصد مالیات سوخت دریافتی مورد استفاده در تولید محصولات دامی

کشور	نرخ مالیات استاندارد	مالیات بر محصولات تولیدی	مالیات بر نهاده‌ها	مالیات بر سوخت
دانمارک	۲۵٪	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است.	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است.	کشاورزان تنها ۱٫۸ درصد از مالیات در نظر گرفته شده برای سوخت را پرداخت می‌کنند.
استونی	۲۰٪	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است.	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است.	کاهش ۷۳ درصدی مالیات بر سوخت مورد استفاده در بخش کشاورزی
فنلاند	۲۴٪	کاهش مالیات بر ارزش افزوده در نظر گرفته شده برای کالاهای خوراکی	کاهش مالیات بر ارزش افزوده علوفه دام بازگشت مالیات دریافتی الکتریسیته مصرفی در بخش کشاورزی	کاهش مالیات بر سوخت مصرفی در بخش کشاورزی
فرانسه	۲۰٪	در نظر گرفتن نرخ مالیات بر ارزش افزوده کمتر بر مواد غذایی	کاهش نرخ مالیات بر ارزش افزوده بر کودها و نهاده‌های ارگانیک	کاهش مالیات بر سوخت مصرف شده در بخش کشاورزی
آلمان	۱۹٪	کاهش مالیات بر ارزش افزوده مواد غذایی ممکن است کشاورزان مشمول نرخ مالیات کمتری نسبت به نرخ مالیات ثابت شوند	معافیت ماشین‌آلات کشاورزی از پرداخت مالیات	بازپرداخت مالیات سوخت تا سقف ۴۵۰ میلیون یورو
یونان	۲۴٪	کاهش نرخ مالیات بر ارزش افزوده برای محصولات تولیدی کشاورزی	کاهش نرخ مالیات بر ارزش افزوده برای نهاده‌های کشاورزی	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است.
مجارستان	۲۷٪	کاهش نرخ مالیات بر ارزش افزوده برخی از محصولات کشاورزی	در نظر گرفتن نرخ مالیات بر ارزش افزوده صفر برای نهاده‌های کشاورزی	بازگشت مالیات بر سوخت دریافتی تا سقف ۸۳ درصد

کشور	نرخ مالیات استاندارد	مالیات بر محصولات تولیدی	مالیات بر نهاده‌ها	مالیات بر سوخت
ایرلند	۲۴٪	کاهش نرخ مالیات نسبت به نرخ مالیات ثابت برای کشاورزان	عدم دریافت مالیات از ساختمان و تجهیزات و زیرساخت‌های ایجادشده در بخش کشاورزی	کاهش مالیت بر سوخت کشاورزان و کاهش مالیات کربن ناشی از فعالیت بخش کشاورزی
فلسطین اشغالی	۱۷٪	نرخ مالیات بر ارزش افزوده صفر برای مواد غذایی	نرخ مالیات بر ارزش افزوده صفر برای نهاده‌های کشاورزی	
ایتالیا	۲۲٪	کاهش نرخ مالیات نسبت به نرخ مالیات ثابت برای کشاورزان مالیات بر ارزش افزوده صفر برای میوه و سبزی‌ها تازه	بازپرداخت مالیات دریافتی از ساختمان و زیرساخت‌های کشاورزی	تخفیف در مالیات سوخت در بخش کشاورزی کاهش ۲۲ درصدی سوخت‌های معدنی
ژاپن	۱۰٪	کاهش مالیات بر ارزش افزوده مواد غذایی مصرفی	مالیات بر ارزش افزوده صفر برای نهاده‌های کشاورزی	معافیت ماشین‌آلات کشاورزی و گلخانه‌های از پرداخت مالیات سوخت
کره جنوبی	۱۰٪	عدم دریافت مالیات بر ارزش افزوده مواد غذایی فرآوری نشده	مالیات بر ارزش افزوده صفر برای نهاده‌های کشاورزی مالیات بر ارزش افزوده پرداختی نهاده‌های کشاورزی برگشت داده می‌شود	معافیت بخش کشاورزی از پرداخت مالیات بر سوخت و مالیات زیست‌محیطی

کشور	نرخ مالیات استاندارد	مالیات بر محصولات تولیدی	مالیات بر نهاده‌ها	مالیات بر سوخت
لتونی	۲۱٪	کاهش نرخ مالیات بر ارزش‌افزوده برای میوه‌ها و سبزیجات تازه تخفیف مالیات بر ارزش‌افزوده نسبت به نرخ مالیات ثابت مالیات بر ارزش‌افزوده غلات توسط خریداران پرداخت می‌شود کشاورزان با اراضی کمتر از ۷ هکتار و درآمد سالیانه کمتر از ۴۵ هزار یورو از تخفیف مالیات بر ارزش‌افزوده بهره‌مند می‌شود	تولیدکنندگان کشاورزی تنها ۲۵ درصد از نرخ مالیات بر حمل‌ونقل را پرداخت می‌نمایند معافیت کشاورزان از پرداخت مالیات وسایل حمل‌ونقل در صورتی که درآمد کشاورزان بیشتر از ۵۰۰ یورو باشد	مالیات سوخت مورد استفاده در فعالیت‌های کشاورزی ۱۵ درصد کمتر از نرخ مالیات استاندارد در نظر گرفته می‌شود.
لیتوانی	۲۱٪	کشاورزان با اراضی کمتر از ۷ هکتار و درآمد سالیانه کمتر از ۴۵ هزار یورو از تخفیف مالیات بر ارزش‌افزوده بهره‌مند می‌شود		کاهش مالیات بر سوخت مصرفی برای کشاورزان
مکزیک	۱۶٪	نرخ مالیات بر ارزش‌افزوده صفر برای تولیدات کشاورزی	نرخ مالیات بر ارزش‌افزوده نهاده‌های کشاورزی صفر در نظر گرفته شده است.	دریافت مالیات بر سوخت مورد استفاده در بخش کشاورزی به صورت اعتباری در نظر گرفته می‌شود.
هلند	۲۱٪	کاهش نرخ مالیات بر ارزش‌افزوده کشاورزی برای اکثر محصولات کشاورزی		کاهش نرخ مالیات بر سوخت مصرفی در بخش کشاورزی
نیوزیلند	۱۵٪	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است	امتیاز خاصی در نظر گرفته نشده است	کاهش نرخ عوارض پرداختی برای سوخت مورد استفاده در بخش کشاورزی
اسپانیا	۲۱٪	کاهش مالیات بر ارزش‌افزوده مواد غذایی	در نظر گرفتن نرخ مالیت کمتر برای	کاهش مالیات بر سوخت مورد استفاده

کشور	نرخ مالیات استاندارد	مالیات بر محصولات تولیدی	مالیات بر نهاده‌ها	مالیات بر سوخت
سوئیس	۷,۷٪	تخفیف مالیاتی برای محصولات کشاورزی و دامی نسبت به نرخ مالیات ثابت	نهاده‌های مورد استفاده در بخش کشاورزی ۸۵ درصد کاهش در نرخ مالیات برای الکتریسیته مورد استفاده در بخش کشاورزی و آبیاری	در بخش کشاورزی تا سقف ۱۰۰۰ لیتر
انگلستان	۲۰٪	مالیات مواد غذایی کمتر از سایر کالاها در نظر گرفته شده است.	کاهش نرخ مالیات بر ارزش افزوده برای خدمات، خدمات دامپزشکی و برخی نهاده‌ها ارائه شده به کشاورزان. معافیت مالیاتی ماشین‌آلات کشاورزی	بازپرداخت مالیات پرداختی برای سوخت مورد استفاده در تولید محصولات کشاورزی
ایالات متحده آمریکا	-	مالیات بر ارزش افزوده کالاها و مواد غذایی صفر است. در نظر گرفتن دو نرخ مالیات بر ارزش افزوده برای کشاورزان ثبت شده غیرتجاری و کشاورزان تجاری	ماشین‌آلات کشاورزی از پرداخت مالیات سالیانه بر وسایل نقلیه معاف هستند.	در نظر گرفتن کاهش نرخ مالیات برای سوخت مورد استفاده در فعالیت‌های کشاورزی
		در اکثر ایالت‌ها مالیات بر کالاها و مواد غذایی و کشاورزان به طور جزئی با کلی حذف شده‌اند	-	سوخت مورد استفاده در فعالیت‌های کشاورزی به طور کلی و جزئی از پرداخت مالیات ایالتی و فدرال معاف هستند.

کشور	نرخ مالیات استاندارد	مالیات بر محصولات تولیدی	مالیات بر نهاده‌ها	مالیات بر سوخت
				<p>برای سوخت گازوئیل هیچ مالیاتی در نظر گرفته نشده است.</p> <p>کشاورزان می‌توانند در قبال پرداخت مالیات بر سوخت گازوئیل مورد استفاده در فرایند تولید بخش کشاورزی درخواست بازپرداخت یا اعتبار مالیاتی نمایند.</p>

منبع: سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۲۰

کاهش مالیات بر ارزش افزوده و یا در نظر گرفتن نرخ مالیات صفر برای خرید نهاده‌های کشاورزی توسط بسیاری از کشورهای مدنظر قرار می‌گیرد. در جدول ۳ جزئیات مالیات بر ارزش افزوده برای خرید کودهای شیمیایی و آفت‌کش‌ها در کشورهای عضو اتحادیه اروپا ارائه شده است. باید به این مسئله توجه داشت که در نظر گرفتن تفاوت در نرخ مالیات می‌تواند منجر به ناپایداری در سیاست‌های حمایتی مربوط به نهاده‌ها شود. به‌عنوان مثال در کشور ایرلند جایگزینی نرخ مالیات بر ارزش افزوده صفر با نرخ مالیات بر ارزش افزوده معمول که برابر ۲۳ درصد بوده کاهش ده درصدی مصرف کود را به دنبال داشته است.

جدول ۳. نرخ مالیات بر ارزش افزوده فروش کود و آفت‌کش در کشورهای عضو اتحادیه اروپا

کشور	نرخ مالیات بر ارزش افزوده استاندارد	آفت‌کش‌های شیمیایی	کود شیمیایی
اتریش	۲۰	۲۰	۲۰، ۱۳
بلژیک	۲۱	۲۱، ۱۲، ۶	۲۱، ۱۲
بلغارستان	۲۰	۲۰	۲۰
کرواسی	۲۵	۲۵	۲۵
قبرس	۱۹	۵	۵
جمهوری چک	۲۱	۲۱	۲۱
دانمارک	۲۵	۲۵	۲۵
استونی	۲۰	۲۰	۲۰

کشور	نرخ مالیات بر ارزش افزوده استاندارد	آفت کش‌های شیمیایی	کود شیمیایی
فنلاند	۲۴	۲۴	۲۴
فرانسه	۲۰	۲۰، ۱۰	۲۰، ۱۰
آلمان	۱۹	۱۹	۷، ۱۹
یونان	۲۴	۲۴	۲۴
مجارستان	۲۷	۲۷	۲۷
ایرلند	۲۳	۲۳	۲۳، ۰
ایتالیا	۲۲	۲۲	۴
لتونی	۲۱	۲۱	۲۱
لیتوانی	۲۱	۲۱	۲۱
لوکزامبورگ	۱۷	۱۷	۳
مالت	۱۸	۱۸	۱۸
هلند	۲۱	۲۱	۲۱
لهستان	۲۳	۸	۸
پرتغال	۲۳	۶	۶
رومانی	۱۹	۹	۹
اسلواکی	۲۰	۲۰	۲۰
اسلوونی	۲۲	۹، ۵	۹، ۵
اسپانیا	۲۱	۱۰	۱۰
سوئد	۲۵	۲۵	۲۵
انگلستان	۲۰	۲۰	۲۰

منبع: سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۲۰

بر اساس اطلاعات ارائه شده جدول ۳ بسیاری از کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی با وجود آگاهی از تخصیص نامناسب نهاده‌ها به منظور حمایت از بخش کشاورزی و دسترسی راحت تر کشاورزان به نهاده‌های مورد استفاده نرخ مالیات بر ارزش افزوده کمتری برای این نهاده‌ها در نظر گرفته‌اند.

علاوه بر موارد و قوانین مالیاتی فوق که در این مطالعه به آن اشاره شد قوانین مالیاتی متعدد دیگری نیز در کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی مورد استفاده قرار می‌گیرد و هر یک از کشورها با توجه به شرایط، اهداف

کوتاه‌مدت و بلندمدت و نوع نگرش در خصوص حمایت از بخش کشاورزی اقدام به در نظر گرفتن معافیت‌ها و امتیازاتی برای این بخش می‌نمایند که به‌طور نسبی از اهمیت کمتری برخوردار بوده و در این مطالعه مورد اشاره قرار نگرفته است.

۶-۶- بررسی تجربیات کشورهای در حال توسعه

در کشورهای در حال توسعه بخش کشاورزی از منظر نقش در تولید ناخالص داخلی و اشتغال به‌طور نسبی نقش مهم‌تری در اقتصاد ایفا می‌نماید از این منظر اخذ مالیات از این بخش همواره مدنظر دولت‌ها قرار داشته است. به‌طور معمول دولت‌ها در کشورهای در حال توسعه مالیات سنگینی را از طریق قیمت‌گذاری، سیستم‌های توزیع و صادرات و انتقال بخشی از تولید مازاد به بخش‌های صنعتی به‌منظور افزایش درآمد دولتی به بخش کشاورزی تحمیل می‌نمایند. هرچند مطالعات مختلفی نشان داده‌اند که تحمیل مالیات سنگین به بخش کشاورزی رشد این بخش را کاهش می‌دهد اما به‌واسطه رشد محدود سایر بخش‌های اقتصادی و نقش پررنگ بخش کشاورزی در اقتصاد دولت باوجود تأثیر منفی مالیات بر تولید کشاورزی همچنان اقدام به اخذ مالیات از این بخش می‌نمایند (خان، ۲۰۰۱).

در کشورهای در حال توسعه نیز دولت‌ها اهداف مشخصی را از طریق مالیات‌ستانی از بخش کشاورزی دنبال می‌نمایند که اشتراکات قابل توجهی با اهداف کشورهای توسعه‌یافته دارد. برخی از اهداف دولت‌ها در کشورهای در حال توسعه به‌قرار زیر است:

- ایجاد درآمد برای تأمین مخارج دولت
- انتقال منابع مازاد بخش کشاورزی به سایر بخش‌ها
- ارتقا کارایی و افزایش تنوع تولید محصولات کشاورزی
- باز توزیع درآمد در داخل بخش کشاورزی

باوجود تمایل دولت‌ها در کشورهای در حال توسعه به اخذ مالیات از بخش کشاورزی دریافت مالیات از این بخش در کشورهای مذکور با چالش‌های اساسی مواجه است که برخی از این چالش‌ها عبارت‌اند از:

- در نظر گرفتن اهداف متعدد و بعضاً متناقض برای دریافت مالیات
- اولویت اهداف در نظر گرفته شده برای سیاست اخذ مالیات به‌خوبی تعریف نشده و شفاف نیست.
- برخی از ابزارهای مالیاتی اثرات نامناسبی بر کارایی و برابری در اقتصاد دارند.
- محدودیت‌های جدی در زمینه سیاست‌گذاری و اجرایی برای اخذ مالیات از بخش کشاورزی وجود دارد.

مالیات بر بخش کشاورزی در کشورهای در حال توسعه نیز به‌طور مشابه به دودسته مالیات‌های مستقیم و غیرمستقیم دسته‌بندی می‌شوند.

- مالیات مستقیم بر درآمد، ثروت و دارایی (به‌ویژه مالیات بر اراضی کشاورزی)
  - مالیات غیرمستقیم مانند مالیات بر فروش (مالیات بر کالا و خدمات، مالیات بر ارزش‌افزوده و مالیات برگردش مالی)، عوارض، کارمزدهای دولتی، مالیات بر خدمات سلامت، بهداشت و تحصيلات برای برخی از محصولات، عوارض گمرکی و مالیات‌های صادراتی
- مالیات‌های مستقیم تنها منجر به ایجاد درآمد برای دولت می‌شوند و به‌جز برخی از موارد استثنا اثری بر روی انتقال درآمد و منابع نمی‌گذارند.

مالیات‌های غیرمستقیم علاوه بر ایجاد درآمد برای دولت منجر به انتقال درآمد میان بخش‌ها و میان گروه‌های درآمدی می‌شود.

مالیات‌های مستقیم و غیرمستقیم که بر تولیدکنندگان کشاورزی در کشورهای در حال توسعه اثرگذار می‌باشند را می‌توان در گروه‌های زیر دسته‌بندی نمود:

مالیات مستقیم:

- مالیات بر درآمد
- بر درآمد پیش‌بینی شده (حاصل از زمین)
  - بر مبنای مساحت زمین
  - بر مبنای درآمد حاصل از اجاره (ارزش سالیانه اجاره یا سرمایه)
  - مالیات بر درآمد خالص یا ناخالص

۱- مالیات بر فرد

- بر فرد یا خانوار
- بر دام

۲- مالیات بر ثروت و دارایی

- بر اساس مساحت اراضی (با در نظر گرفتن تعدیلات)
- بر اساس ارزش (بازاری) سرمایه
- بر اساس بهبود استفاده از زمین

مالیات غیرمستقیم:

۱- مالیات بر خرید و فروش در داخل کشور (مالیات بر کالا و خدمات، مالیات بر ارزش افزوده، مالیات برگردش مالی)

۲- مالیات بر تجارت خارجی (تعرفه واردات مالیات بر صادرات)

۳- مالیات خاص بر برخی از کالاهای تولیدشده

۴- مالیات بر خدمات سلامت، بهداشت و تحصیلات برای برخی از کالاها

۵- کارمزدهای دولتی

دولت‌ها مجموعه‌ای از گروه‌های فوق با نرخ‌های مالیات ثابت، تناسبی و تدریجی را بر فعالیت‌های کشاورزی اعمال می‌نمایند.

در کشورهای در حال توسعه استفاده از ابزارهای مالیات غیرمستقیم به دلیل ایجاد درآمد قابل توجه برای دولت و همچنین هزینه اجرای کمتر و سادگی بیشتر از عمومیت بیشتری برخوردار است. هرچند این ابزارهای مالیاتی می‌تواند اثرات منفی بر کارایی و توزیع درآمد داشته باشد چراکه به سادگی قابلیت انتقال به سایر گروه‌ها (مصرف‌کنندگان کالاهای کشاورزی) را دارند (خان، ۲۰۰۱).

انتقال مالیات‌های مستقیم به سایر گروه‌ها به سادگی امکان‌پذیر نیست اما مشکل اساسی این ابزارهای مالیاتی این است که با مخالفت شدید گروه‌های هدف مواجه می‌شوند و هزینه اجرایی دریافت چنین مالیات‌هایی بسیار قابل توجه است. برخی از دلایل مخالف با اخذ مالیات‌های مستقیم به‌قرار زیر است:

- وجود تعداد قابل توجهی از شقوق مالیات‌های غیرمستقیم و مالیات پنهان

- منافع و هزینه‌ها برای پرداخت‌کنندگان مالیات چندان مشهود نیست
- سازمان‌های اجراکننده مالیات دچار فساد و درگیر اختلاس و سو استفاده باشند
- دشواری در محاسبه درآمد کسب‌شده در بخش کشاورزی که خود ناشی از دلایل زیر است:
  - ۱- بخش عمده‌ای از تولید محصولات کشاورزی توسط تولیدکنندگان خرد صورت می‌گیرد؛
  - ۲- بخش قابل توجهی از محصول تولیدشده به‌طور مستقیم مصرف می‌شود و وارد فرایند خریدوفروش در بازار نمی‌شود؛
  - ۳- به‌طورمعمول هزینه نهاده‌ها، میزان تولید و محصول به فروش رفته در بازار ثبت نمی‌شود.
  - ۴- وجود ذینفعان متعدد و دارندگان زمین تقسیم تولیدات و هزینه‌ی نهاده‌ها را دشوار می‌نماید
  - ۵- بررسی و تأیید درآمدهای واقعی بسیار هزینه‌بر است

با توجه به این دلایل دولت برای تعیین مالیات بر پیش‌بینی درآمد، با توجه به سطح اراضی و میزان درآمد حاصل از آن و متوسط ارزش تولید محصول در هر منطقه اقدام می‌نماید و مالیات را نیز بر همین مبنا از تولیدکنندگان اخذ می‌کند (خان، ۲۰۰۱).

بر اساس مطالب فوق دریافت مالیات از بخش کشاورزی در کشورهای درحال توسعه نیز مدنظر دولت‌ها قرار دارد با توجه به اهمیت بررسی تجربیات کشورهای درحال توسعه در خصوص مالیات در بخش کشاورزی در ادامه قوانین برخی از کشورها که بخش کشاورزی در آنها از نظر اقتصادی دارای اهمیت است در حوزه مالیات‌های کشاورزی موردبررسی قرار می‌گیرد.

۶-۷- سیاست‌های مالیات کشاورزی ترکیه

سیاست‌های مالیاتی در کشور ترکیه تحت قوانین و سیاست‌های مالیات مستقیم و غیرمستقیم طبقه‌بندی می‌شوند. مالیات مستقیم دربرگیرنده مالیات بر درآمد کشاورزی و نهاده‌های مورداستفاده در فرایند تولید محصول است و اصلی‌ترین شقوق مالیات‌های مستقیم عبارتند از مالیات بر درآمد، مالیات بر شرکت‌ها، مالیات بر دارایی و وسایل نقلیه. در مقابل مالیات‌های غیر مستقیم شامل شقوقی مانند مالیات بر ارزش‌افزوده و مالیات بر مصرف سوخت مورداستفاده در فرایند تولید می‌شود (سایان و همکاران، ۲۰۱۷)^۸.

مالیات بر درآمد بر اساس مالیات بر منشأ درآمد و یا مالیات مستقیم بر درآمد واقعی اعلامی کشاورز محاسبه می‌شود. در سیستم مالیات بر منشأ درآمد کشاورزان ملزم به ارائه و انجام محاسبات مالی نمی‌باشند اما ملزم به نگهداری رسیده محصولات تولیدی برای انجام عملیات اقتصادی می‌باشند. این روش اخذ مالیات معمولاً برای کشاورزان و شرکت‌هایی کاربرد دارد که کمتر از آستانه مشخصی محصول تولید می‌نمایند. تعیین آستانه و حدود معمولاً بر اساس اراضی زیر کشت، تعداد درختان و تعداد حیوانات مورداستفاده برای دامپروری تعیین می‌شود. علاوه بر این فعالیت‌های اساسی آستانه مشخصی برای آبی‌پروری، زنبورداری و تولید ابریشم نیز تعیین شده است. با توجه به موارد ذکرشده می‌توان بیان نمود که مالیات بر منشأ درآمد معمولاً برای کشاورزان با مقیاس خرد و متوسط به کار گرفته می‌شود (سایان و همکاران، ۲۰۱۷).

مالیات بر درآمد واقعی معمولاً برای تولیدکنندگان بزرگ‌مقیاس که دارای اراضی، تجهیزات و حیواناتی بیش از سطح آستانه تعیین شده هستند به‌کاربرده می‌شود. محاسبه مالیات بر درآمد این گروه از تولیدکنندگان معمولاً بر اساس

⁸ Sayin et al. 2017

داده‌های ثبت‌شده در دفاتر حسابرسی و اسناد تراز مالی صورت می‌گیرد. مالیات درآمد بر اساس دفاتر حسابداری بر مبنای تفاوت میان درآمد و هزینه پرداخت‌شده برای نهاده‌ها و بدهی‌ها در یک دوره مالی محاسبه می‌شود؛ اما در روش مالیات بر مبنای اسناد تراز مالی مالیات بر اساس تفاوت موجودی سرمایه در ابتدای و انتهای دوره مالی مورد محاسبه قرار می‌گیرد. نرخ مالیات دریافتی برای سطوح درآمدی مختلف متفاوت است در صورتی که درآمد سالیانه کشاورز کمتر از ۴۱۷۶ دلار در سال باشد نرخ مالیات بر درآمد برابر ۱۵ درصد است در بازه درآمدی ۴۱۶۷ تا ۹۹۲۲ دلار نرخ مالیات برابر ۲۰ درصد است همچنین در بازه‌های درآمدی ۹۹۲۲ تا ۲۲۸۵۱ و بیش از ۲۲۸۲۱ دلار، نرخ مالیات به ترتیب برابر ۲۷ و ۳۵ درصد در نظر گرفته شده است. در صورتی که فعالیت تولیدی در قالب تعاونی باشد یا مالیات افراد بر مبنای دفاتر حسابرسی یا اسناد تراز مالی محاسبه می‌گردد و درآمد غیر کشاورزی شرکت‌ها مانند سود و اجازه با نرخ ۱۵ درصد محاسبه می‌شود (سایان و همکاران، ۲۰۱۷).

در بخش کشاورزی مالیات برداری برای تولیدات کشاورزی، ساختمان‌های مورد استفاده در بخش کشاورزی به منظور تولید مانند انبار ذخیره محصول و ماشین‌آلات مشمول مالیات نمی‌باشند. به عبارت دیگر دارایی‌های مورد استفاده در فرایند تولید کشاورزی از پرداخت مالیات معاف می‌باشند. این معافیت مشمول دارایی‌های شرکت‌ها و تعاونی‌های روستایی نیز می‌شود. زمین‌های کشاورزی که در محدوده‌های شهری قرار دارند در صورتی که ارزش آن‌ها بیش از ۲۵۰ میلیون لیر ترکیه باشد مشمول پرداخت مالیات بر دارایی می‌شوند؛ هرچند در برخی موارد این اراضی مشمول معافیت‌های دوره‌ای می‌شوند. همچنین نهالستان‌ها و اراضی کشاورزی به ترتیب ۵۰ و ۱۰ سال و باغات برحسب نوع بین ۲ تا ۱۵ سال از پرداخت مالیات بر دارایی معاف می‌باشند (سایان و همکاران، ۲۰۱۷).

تنها ۲۵ درصد ارزش هواپیماهایی که برای آبیاری و سم‌پاشی در اراضی کشاورزی مورد استفاده قرار می‌گیرند مشمول مالیات می‌شوند همچنین ماشین‌آلات مورد استفاده با اهداف کشاورزی از پرداخت مالیات و وسائل نقلیه و مالیات بر مصرف معاف می‌باشند.

همانطور که پیشتر بیان شد مالیات‌های غیر مستقیم شامل مالیات بر ارزش افزوده و مالیات بر مصرف می‌شود. مالیات بر ارزش افزوده بخش کشاورزی شامل تحویل کالا و خدمات با هدف تجاری کشاورزی و تولیدات صنعتی و فعالیت‌های تعاونی عمومی می‌شود. مالیات بر ارزش افزوده با سه روش محاسبه می‌شود. مجموع دستمزد، بهره تعلق گرفته، اجاره و سود برای محاسبه مالیات بر ارزش افزوده با روش مجموع مورد استفاده قرار می‌گیرد. در روش کسر ارزش کالاها و خدمات خریداری شده از ارزش کالاها و خدمات فروخته شده کسر می‌شود و باقی مانده بیانگر ارزش افزوده است. روش دیگر، روش کاهش مالیات است که مالیات بر ارزش افزوده بر مبنای مالیات بر ارزش افزوده خریدهای صورت گرفته تعیین می‌شود. در کشور ترکیه نرخ مالیات بر ارزش افزوده کالاها و مواد غذایی متفاوت در نظر گرفته شده است در حالی که نرخ استاندارد مالیات بر ارزش افزوده برابر ۱۸ درصد است نرخ مالیات بر ارزش افزوده محصولات کشاورزی برابر ۱ درصد و نرخ مالیات بر ارزش مواد غذایی ۸ درصد لحاظ شده است (سایان و همکاران، ۲۰۱۷).

علاوه بر مالیات‌های فوق که به طور مستقیم در بخش کشاورزی کاربرد دارد مالیات بر مصرف نیز در کشور ترکیه مد نظر سیاست‌گذاران قرار دارد که به طور مستقیم در بخش کشاورزی کاربرد ندارد همچنین مالیات بیمه و بانکداری، تعرفه‌های گمرکی و کارمزدهای دولتی از جمله دیگر مواردی هستند که به ندرت در بخش کشاورزی مورد استفاده قرار می‌گیرند (سایان و همکاران، ۲۰۱۷).

۸-۶- سیاست‌های مالیات کشاورزی هندوستان

سیاست‌های مالیاتی در بخش کشاورزی در کشور هندوستان دارای سابقه بسیار طولانی بوده و به طور مدون و رسمی در زمان استعمار انگلستان در این کشور شکل گرفته است. در سال ۱۸۶۰ دولت انگلستان برای اولین بار اقدام به دریافت مالیات بر درآمد در کشور هندوستان نموده است و به این ترتیب درآمد کشاورزی نیز مشمول پرداخت مالیات گردید. در بین سال‌های ۱۸۶۰ تا ۱۸۶۳ و ۱۸۶۹ تا ۱۸۷۳ مقامات انگلیسی مستقر در هندوستان اقدام به اخذ مالیات بر درآمد مزارعی نمودند که درآمد سالیانه آن‌ها بیش از ۶۰۰ روپیه بود. در آغاز قرن بیستم مقامات انگلیسی دریافت مالیات از اراضی را در دستور کار قرار دادند که با عنوان سیستم زمین‌داری^۹ معروف است. بر اساس این قانون زمین‌دارانی که بیشترین اراضی را در اختیار داشتند مشمول پرداخت مالیات گردیدند؛ بر اثر اجرای این قانون زمین‌داران اقدام به اجاره دادن زمین‌ها به کشاورزان خرد نمودند و علاوه بر اجاره مالیات و در برخی موارد بخشی از محصول حاصل شده را از کشاورزان دریافت می‌کردند. در اثر اجرای این قانون منابع قابل توجهی در اختیار مقامات انگلیسی قرار گرفت و در مقابل کشاورزان در اثر اجرای این قانون به شدت متضرر گردیدند (گولگانی، ۲۰۲۴).^{۱۰}

در سال ۱۹۲۵ اولین پیشنهاد قانونی دریافت مالیات از درآمد کشاورزی توسط کمیته درخواست مالیات هندوستان ارائه شد هرچند به دلایل اجرایی و سیاسی این طرح به مرحله اجرا نرسید. در دهه ۱۹۶۰ به دلیل سهم بالای کشاورزی در اقتصاد هندوستان دریافت مالیات بر درآمد کشاورزی توسط اقتصاددانان مجدداً مطرح گردید اما به دلیل اعتقاد مردم در خصوص وضعیت نامناسب اقتصادی کشاورزان و دشواری که پرداخت مالیات برای آن‌ها ایجاد خواهد کرد و همینطور مساله جمع‌آوری و نظارت بر پرداخت‌ها که ممکن بود هزینه گزافی را به دنبال داشته باشد مجدداً دریافت مالیات از درآمد مسکوت باقی ماند. همچنین اجرای سیاست سقف مالکیت زمین در دهه ۱۹۶۰ این تصور را در میان سیاست‌گذاران به وجود آورده بود که کشاورزان به واسطه محدودیت دسترسی به زمین نمی‌توانند درآمد قابل توجهی را کسب نمایند؛ اما به تدریج با افزایش عملکرد محصول و از سوی دیگر افزایش قیمت محصولات کشاورزی، کشاورزان درآمد قابل توجهی را به دست آوردند و در نتیجه قانون سقف مالکیت زمین اصلاح شد و در حال حاضر کشاورزان و تعاونی‌های می‌توانند اراضی قابل توجهی را تحت مالکیت خود داشته باشند (گولگانی، ۲۰۲۴).

باید به این نکته توجه داشت که قوانین مالیاتی در کشور هندوستان به صورت ملی و منطقه‌ای وضع می‌شوند لذا در ادامه این قوانین در دو بخش مورد بررسی قرار می‌گیرد.

مالیات بر درآمد کشاورزی در سطح استانی

در یازدهمین برنامه قانون اساسی هندوستان، این کشور اختیار وضع مالیات بر درآمد کشاورزی به استان‌ها تفویض گردید. بر اساس این قانون مقامات استانی برای وضع مالیات بر درآمد کشاورزی اختیار تام دارند. در ۱۹۳۸، ایالت بهار اولین ایالتی بود که برای تامین کسری درآمد ناشی از جدا شدن از ایالت اودیش اقدام به اخذ مالیات از درآمد کشاورزی نمود. تا سال ۱۹۵۱ در ایالت‌های بهار (۱۹۳۸)، آسام (۱۹۳۹)، بنگال غربی (۱۹۴۴)، اودیش (۱۹۴۸)، اوتاپراداش (۱۹۴۸)، حیدرآباد (۱۹۵۰) و تراوانکور (۱۹۵۱) مالیات بر درآمد کشاورزی وضع گردید و در ادامه ایالت‌های راجستان و مادراس نیز اقدام به اخذ مالیات از درآمد کشاورزی نمودند. در ادامه روند وضع مالیات از درآمد کشاورزی در ایالت‌های مختلف تغییر نمود در سال ۱۹۵۷ ایالت‌های اوتاپراداش و حیدرآباد اخذ مالیات از درآمد کشاورزی را لغو نمودند و در سال ۱۹۶۰ نیز در ایالت راجستان این قانون ملغی گردید. هرچند با سازماندهی مجدد تقسیمات جغرافیایی در سال

^۹ Zamindari system

^{۱۰} Golagani, 2024

۱۹۵۶ اخذ مالیات بر درآمد کشاورزی در ایالت‌های میسور و کراالا مودر توجه قرار گرفت اما این مالیات تنها از محصولات تجاری اخذ می‌شد. در سال ۱۹۶۱ قانون مالیات بر درآمد کشاورزی در هفت ایالت اودیشا، بهار، آسام، بنگال غربی، میسور و کراالا وجود داشت اما در حال حاضر این قانون تنها در برخی از ایالت‌ها شامل اودیشا، بهار، آسام، بنگال غربی، تامیل نادا و کراالا وجود دارد (گلولگانی، ۲۰۲۴).

اجرای این قوانین با توجه به شرایط منطقه‌ای هر ایالت متفاوت در نظر گرفته شده است. بر اساس قانون، مالیات بر درآمد کشاورزی بر مبنای کل درآمد کشاورزی ارزیابی شده شامل درآمدهای فردی، درآمدهای خانوار و درآمدهای حاصل از شرکت‌ها اخذ می‌شود. در برخی از ایالت‌ها بر اساس قانون نرخ مالیات ثابت در نظر گرفته شده است اما در برخی دیگر از ایالت‌های نرخ‌ها تنها در بازه‌های سالیانه بدون تغییر است و ممکن است نرخ مالیات در یک سال نسبت به سال دیگر بسته به شرایط متغییر در نظر گرفته شود. علاوه بر این تمامی ایالت‌ها سطح آستانه درآمد مشمول مالیات را تعریف نموده‌اند که درآمد سالیان کمتر از آستانه تعیین شده مشمول مالیات نمی‌گردد. هرچند در حال حاضر اجرای این سیاست مالیاتی در برخی از ایالت‌ها چندان مورد توجه نمی‌باشد و مالیات بر سطح زیر کشت اخذ می‌گردد.

قانون مالیات بر درآمد کشاورزی در سطح ملی

همانطور که قبلاً بیان گردید دولت مرکزی توانایی وضع مالیات در ایالت‌ها را ندارد اما تحت وجود سه شرط این امکان وجود دارد که دولت بر درآمد کشاورزی مالیات وضع کند که این سه شرط عبارتند از:

- ۱- مالیات دهنده فرد، خانوار، شخص حقیقی یا حقوقی باشد.
- ۲- میزان درآمد ارزیابی شده حاصل از فعالیت‌های کشاورزی در سال گذشته بیش از پنج هزار روپیه باشد.
- ۳- درآمدهای غیر کشاورزی ارزیابی شده از آستانه درآمدی تعیین شده بیشتر باشد. (استانه درآمد تعیین شده برای افراد زیر ۶۰ سال ۲.۵ میلیون برای افراد بالای ۶۰ تا ۸۰ سال ۳۰۰ هزار روپیه و برای افراد بالای ۸۰ سال ۵۰۰ هزار روپیه می‌باشد).

برنامه یکپارچه‌سازی مالیات بر درآمدهای کشاورزی و غیر کشاورزی برای تعیین نرخ مالیات بر درآمد بر گروه‌های مورد اشاره ایجاد شده است هرچند برنامه یکپارچه‌سازی مالیات در خصوص شرکت‌ها و تعاونی‌ها مورد استفاده قرار نمی‌گیرد. بر اساس این برنامه درآمد مشمول مالیات بر اساس مراحل مشخص مورد ارزیابی قرار می‌گیرد (گلولگانی، ۲۰۲۴).

- درآمد خالص کشاورزی با فرض اینکه تنها درآمد مشمول مالیات است ارزیابی و محاسبه می‌گردد.
- در ادامه مجموع درآمد کشاورزی و غیر کشاورزی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و سپس مالیات با فرض اینکه مجموع درآمدهای کشاورزی و غیر کشاورزی تشکیل دهنده درآمد کل هستند محاسبه می‌گردد.
- معافیت مالیاتی درآمد به میزان درآمد خالص کشاورزی محاسبه شده اضافه می‌شود و مالیات بر درآمد بر اساس این درآمد محاسبه می‌گردد.
- پس از مشخص شدن مقدار درآمد مالیاتی مجموع درآمدهای کشاورزی و غیر کشاورزی درآمد مالیاتی محاسبه شده بر درآمد کشاورزی از آن کسر می‌گردد و پس از آن آستانه معافیت مالیاتی به آن اضافه می‌شود.

- پس از آن مقدار مالیات قابل پرداخت مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و ۴ درصد بابت مالیات بر آموزش و بهداشت به آن اضافه می‌شود و مقدار نهایی محاسبه شده به عنوان بدهی مالیات بر درآمد لحاظ می‌گردد.

۹-۶-سیاست‌های مالیات کشاورزی پاکستان

سیاست مالیات در بخش کشاورزی پاکستان به شدت وابسته به سیاست‌های قبل از استقلال این کشور از هندوستان است. اولین قانون مالیات کشاورزی در پاکستان مربوط به سال ۱۹۲۲ و قانون مالیات بر درآمد هندوستان است. بر اساس این قانون درآمد کشاورزی از پرداخت مالیات معاف بوده اما درآمد حاصل از زمین مشمول مالیات بوده و دریافت این مالیات تا سال ۱۹۹۷ ادامه داشته است. در سال ۱۹۷۳ قانون مالیات استانی بخش کشاورزی به تصویب رسیده است که بر اساس این قانون به هر استان این اختیار اعطا شده است که به صورت مستقل نسبت به اخذ مالیات از درآمد کشاورزی اقدام نمایند. در سال ۱۹۹۳ قانون مالیات بر درآمد کشاورزی بر مبنای شاخص درآمد فرضی مورد محاسبه قرار گرفت که این قانون در چهار استان مبنای اخذ مالیات بر درآمد کشاورزی گردید. از سال ۱۹۹۶-۹۷ بسیاری از استان‌ها با توجه به قوانین مصوب اقدام به تبیین قوانین مالیاتی خود در بخش کشاورزی نمودند (CDPR). بر اساس مطالب ارائه شده تبیین قوانین مالیاتی از سال ۱۹۷۳ در اختیار استان‌ها بوده است لذا در این بخش مالیات‌های بخش کشاورزی در استان پنجاب ارائه می‌گردد.

۹-۶-۱-مالیات بخش کشاورزی در استان پنجاب

مالیات بخش کشاورزی در استان پنجاب برگرفته از مجموعه قوانین مالیاتی کشور پاکستان است. دریافت مالیات از کشاورزی قدمتی بسیار طولانی داشته و به پیش از دوران مغولان بازمی‌گردد. همچنین دریافت مالیات از درآمد زمین، ریشه در قوانین دوره استعمار انگلستان داشته و برگرفته از نظریات ریکاردو در خصوص اجاره زمین است. در ایالت پنجاب نیز اخذ مالیات از درآمد زمین سابقه‌ای نسبتاً طولانی داشته و با تغییرات محدودی در نرخ مالیات یا معافیت‌های مالیاتی تا سال ۱۹۹۷ تداوم داشته تا اینکه این قانون در سال ۱۹۹۷ ملغی گردید (نسیم، ۲۰۱۲).

قانون مالیات بر درآمد کشور هندوستان مصوب سال ۱۹۲۲ در زمان استقلال پاکستان از این کشور توسط دولت پاکستان مورد قبول قرار گرفت، بر اساس این قانون درآمدهای حاصل از فعالیت‌های کشاورزی از پرداخت مالیات معاف هستند. در سال ۱۹۷۳ مجلس پاکستان با حذف درآمد کشاورزی از لیست قانون ملی اختیار دریافت مالیات از این درآمد را به استان‌ها واگذار نمود. در سال ۱۹۷۷ دولت ایالت پنجاب تلاش نمود که مالیات بر درآمد فرضی را به عنوان مبنایی برای اخذ مالیات بر درآمد کشاورزی لحاظ نماید اما با تغییر دولت این قانون به طور مستقیم توسط ژنرال ضیا الحق ملغی گردید. در سال ۱۹۸۰ مالیات بر تولید کشاورزی بر اساس مبنای اسلامی تبیین گردید و بر این اساس تولیدکنندگان محصولات کشاورزی ۱۰ درصد از محصول خود را به عنوان مالیات پرداخت می‌نمودند هرچند این نوع مالیات استانی در بودجه دولت مستقر لحاظ نگردیده بود. بیشترین میزان دریافت این مالیات شرعی با ۲۶۷ میلیون روپیه مربوط به بازه زمانی سال‌های ۸۴-۱۹۸۳ می‌باشد هرچند مالیات دریافتی به این شیوه به مرور زمان روندی کاهشی را ثبت نموده است. بررسی‌های صورت گرفته حاکی از این است که میزان مالیات کشاورزی دریافتی در استان پنجاب تا سال ۱۹۹۶-۹۷ بسیار اندک بوده است (نسیم، ۲۰۱۲).

در سال ۱۹۹۳ و با استقرار دولت جدید در ایالت پنجاب تلاش‌هایی برای استقرار سیستم اخذ مالیات بر مبنای درآمد فرضی صورت گرفت اما در ادامه تلاش‌های اندکی برای طی شدن فرایند قانونی و اجرایی این مالیات صورت گرفت هرچند سه استان دیگر از این روش برای دریافت مالیات‌های کشاورزی بهره گرفتند (خان و خان، ۱۹۹۸). در نهایت

در سال ۱۹۹۷ قانون اخذ مالیات کشاورزی پنجاب به تصویب رسید. بر اساس این قانون دریافت مالیات از درآمد اراضی به هر نحوی ملغی و مالیات بر درآمد در این ایالت به یکی از دو روش زیر اخذ گردید: ۱- مالیات بر سطح زیر کشت و ۲- مالیات بر درآمد حاصل از فعالیت کشاورزی. مالیات دهندگان می‌توانند صرفاً یکی از موارد فوق (هر کدام که بیشتر باشد) را پرداخت نمایند اما در عمل در ایالت پنجاب مالیات بر سطح زیر کشت به عنوان مالیات از بخش کشاورزی اخذ می‌شود و کشاورزان اقبالی به پرداخت مالیات بر درآمد مزرعه ندارند. لازم به ذکر است که نرخ مالیات بر درآمد کشاورزی معادل نرخ مالیات بر درآمد افراد در نظر گرفته شده است که از ۰ تا ۲۵ درصد بسته به گروه درآمدی افراد و کشاورزان متغیر است (نسیم، ۲۰۱۲).

همچنین در خصوص دریافت مالیات بر اساس سطح زیر کشت طبقه‌بندی زیر مد نظر قرار می‌گیرد:

سطح زیر کشت کمتر از ۱۲.۵ جریب مزارع آب و دیم هر دو از پرداخت مالیات معاف می‌باشند. در صورتی که مساحت اراضی بین ۱۲.۵ تا ۲۵.۵ جریب باشد میزان مالیات مزارع آبی برابر ۳۰۰ روپیه به ازای هر جریب و میزان مالیات اراضی دیم ۱۵۰ روپیه به ازای هر جریب می‌باشد. در خصوص اراضی با مساحت بین ۲۵.۵ تا ۵۰ جریب میزان مالیات پرداختی مزارع آبی به ازای هر جریب برابر ۳۰۰ و میزان مالیات اراضی دیم به ازای هر جریب برابر ۱۵۰ روپیه می‌باشد که این نرخ برای اراضی آبی و دیم بیش از ۵۰ جریب نیز صادق است. میزان مالیات اخذ شده به ازای هر جریب سطح زیر کشت برای تمامی مساحت‌ها و به تفکیک دیم و آبی به ترتیب برای ۳۰۰ و ۶۰۰ روپیه می‌باشد (BPP، ۲۰۰۱).

۱۰-۶- سیاست‌های مالیات کشاورزی چین

در کشور چین سیاست‌های مالیاتی مختلفی در حوزه جنگلداری و صنایع کشاورزی مورد استفاده قرار می‌گیرد. مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش افزوده مهمترین سیاست‌های مالیاتی این کشور به حساب می‌آیند که در این قوانین معافیت‌ها و امتیازاتی برای بخش کشاورزی لحاظ شده است به عنوان مثال در حال حاضر پوشش‌های گلخانه‌ها از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف هستند همچنین در سالیان گذشته کودهای شیمیایی و آفتکش‌ها از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف بودند که این معافیت نقش بسیار پررنگی در توسعه کشاورزی این کشور از طریق تسهیل سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی ایفا نموده است. بررسی‌ها حاکی از این است که معافیت پوشش‌های گلخانه‌ای از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده از طریق تشویق توسعه گلخانه‌ها می‌تواند منجر به افزایش ۲۵ تا ۳۰ درصدی تولید محصولات کشاورزی شود. علاوه بر موارد ذکر شده برخی از خدمات مرتبط با بخش کشاورزی مانند خدمات آبیاری، کنترل آفات، بیمه کشاورزی، جلوگیری و کنترل آفات از شمول پرداخت مالیات بر ارزش افزوده استثنای شده‌اند (بوچر و یان، ۲۰۱۶)^{۱۱}.

در سطح خرده فروشی دریافت مالیات بر ارزش افزوده از فروش محصول کشاورزان بر مبنای نرخ آستانه‌ای صورت می‌گیرد. به عبارت دیگر چنانچه میزان فروش ماهیانه محصول کشاورزان کمتر از ۵۰۰۰ یوان چین باشد و یا فروش روزانه آن‌ها کمتر از ۲۰۰ یوان باشد از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف هستند. در صورتی که کشاورزان اقدام به فروش کالاهای غیر کشاورزی نمایند و میزان فروش این محصولات سهمی کمتر از ۵۰ درصد کل ارزش فروش را داشته باشد و به آستانه فروش تعیین شده نرسیده باشد می‌توانند از معافیت پرداخت مالیات بر ارزش افزوده استفاده نمایند. علاوه بر معافیت‌های فوق، برخی از کالاها که در فرایند تولید محصولات کشاورزی مورد استفاده قرار می‌گیرند از پرداخت مالیات معاف هستند به عنوان مثال لاستیک و سایر وسایل نقلیه موتوری شامل پرداخت مالیات بر مصرف می‌شوند

¹¹ Butcher and Yan, 2016

اما بر اساس قانون مالیات دولتی که در سال ۲۰۱۰ ابلاغ شده است لاستیک ماشین‌آلات کشاورزی مانند تراکتور، از پرداخت مالیات بر مصرف معاف شده‌اند (بوتچر و یان، ۲۰۱۶).

در کشور چین قانون مالیات بر درآمد در قالب دو سیستم جداگانه مالیات بر درآمد اشخاص و شرکت‌ها تعریف شده است. بر اساس قانون مالیات بر درآمد اشخاص کشاورزان از پرداخت مالیات بر درآمد تولیدات کشاورزی، آبی‌پروری، دامداری و ماهیگیری معاف هستند. به نظر می‌رسد که ارائه چنین معافیت مالیاتی به منظور ترغیب افراد برای مشارکت بیشتر در فعالیت‌های کشاورزی مد نظر دولت چین قرار گرفته است (بوتچر و یان، ۲۰۱۶).

بر اساس قانون مالیات بر درآمد شرکت‌ها، نحوه رفتار قانون با تعاونی‌های کشاورزی وابسته به نوع ثبت این تعاونی‌ها می‌باشد. به عنوان مثال چنانچه تعاونی، فعالیت خود را به عنوان کسب و کار کشاورزی ثبت کرده باشد درآمد ناشی از فعالیت‌های کشاورزی، دامداری، آبی‌پروری و فراوری محصولات کشاورزی این تعاونی از امتیازات قانونی در نظر گرفته شده برای درآمد کشاورزان مانند معافیت از پرداخت مالیات یا نرخ مالیات کمتر، استفاده خواهد کرد. از سوی دیگر چنانچه کسب و کار تحت قانون شکل‌ها به ثبت رسیده باشد درآمد حاصل از فعالیت آن تعاونی مشمول مالیات بر درآمد خواهد شد. مالیات دریافتی از این شکل‌ها وابسته به ماهیت افراد و گروه‌های مشارکت کننده در آن است. در صورتی که فرد در شکل حضور داشته باشد درآمد کسب شده بر مبنای مالیات بر درآمد اشخاص مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و در صورتی که شرکت عضو تعاونی باشد درآمد شرکت بر مبنای قانون مالیات بر درآمد شرکت‌ها مشمول مالیات می‌گردد. لازم به ذکر است در بین سال‌های ۱۹۹۴ تا ۲۰۰۸ درآمد تعاونی‌ها که از محل ارائه خدمات فنی به کشاورزان تحصیل می‌گردید از پرداخت مالیات معاف گردیده بود. اجرای این قانون منجر شده که بسیاری از تعاونی‌ها با کمک به کشاورزان در زمینه خرید نهاده‌های کشاورزی به ویژه نهاده‌هایی که آسیب کمتری به محیط زیست می‌رسانند از امتیازات مالیاتی بهره‌مند شوند؛ هرچند این قانون در سال ۲۰۰۸ و به واسطه تجمیع قوانین مربوط به شرکت‌های داخلی و خارجی تحت یک مصوبه قانونی ملغی گردید (بوتچر و یان، ۲۰۱۶).

علاوه بر قوانین مالیاتی مذکور دولت چین در سالیان اخیر مالیات بر منابع طبیعی را که تنها به منظور محافظت از منابع معدنی تصویب شده بود؛ در راستای محافظت از منابع طبیعی و بهبود محیط زیست اصلاح نموده و سایر منابع طبیعی مانند منابع آب را نیز در این قانون لحاظ نموده است. بر اساس این قانون استفاده بیش از حد مجاز از منابع طبیعی مشمول مالیات می‌شود، هرچند که نرخ مالیات در این قانون به طور نسبی پایین در نظر گرفته شده است. بر مبنای این قانون استفاده از منابع آب برای فعالیت‌های کشاورزی در چهارچوب محدودیت‌های تعیین شده معاف از مالیات می‌باشد اما در صورتی که میزان برداشت از منابع آب بیش از حدود تعیین شده در قانون باشد میزان اضافه برداشت مشمول پرداخت مالیات می‌شود (بوتچر و یان، ۲۰۱۶).

۱۱-۶- چالش‌های اساسی دریافت مالیات از بخش کشاورزی در کشورهای در حال توسعه

بررسی مطالعات و تجربیات کشورهای توسعه یافته و حتی کشورهای در حال توسعه حاکی از این است وضع و اخذ مالیات از بخش کشاورزی نسبت به سایر بخش‌های اقتصادی دارای دشواری‌ها و چالش‌های بسیار متعددی است. مهمترین چالش‌های وضع و اخذ مالیات در بخش کشاورزی را می‌توان در سه گروه چالش‌های اجتماعی، چالش‌های تقنینی و چالش‌های اجرایی دسته‌بندی نمود. از منظور اجتماعی نوع نگرش جامعه و سیاست‌گذاران به بخش کشاورزی و در نظر گرفتن این پیش فرض که اکثر کشاورزان از منظر رفاه اجتماعی دارای جایگاه نامناسبی هستند مهمترین چالش اخذ مالیات از بخش کشاورزی به حساب می‌آید. از منظر تقنینی تدوین و تبیین قوانین مناسب با وضعیت مناطق مهمترین چالش سیاست‌گذاران می‌باشد چرا که به دلیل ویژگی‌های متعدد بخش کشاورزی، تفاوت در مناطق

جغرافیایی و اثرپذیری بخش از این ویژگی‌ها، تدوین قانونی یکپارچه بسیار دشوار بوده و معمولاً تصویب قوانین یکپارچه در زمان اجرا با مشکلات متعددی مواجه می‌شود. به نظر می‌رسد وجود چنین چالشی در کشورهای پهناوری مانند هندوستان و پاکستان باعث شده است که وضع قوانین مالیاتی در اختیار حوضه‌های تقنینی منطقه‌ای قرار داده شود. به علاوه اثرپذیری شدید این بخش از قوانین سیاست‌های وضع شده برای سایر بخش‌های اقتصادی منجر به مواجهه بخش کشاورزی با مالیات‌های پنهان می‌شود که این موضوع نیز یکی از چالش‌های قانون‌گذاری در این حوزه به حساب می‌آید و در بسیاری از کشورها مالیات پنهان اخذ شده از فعالیت‌های کشاورزی بسیار بیشتر از مالیات‌های مستقیم اخذ شده از این بخش است. در نهایت مهم‌ترین چالش اخذ مالیات از بخش کشاورزی چالش‌های اجرایی می‌باشد در این بخش به دلیل تعداد زیاد بهره‌برداران تنوع آن‌ها از منظر مقیاس و نوع فعالیت، اخذ مالیات از آن‌ها بسیار دشوار است همچنین در بسیاری از مناطق کشورهای در حال توسعه کشاورزان اقدامی به منظور جمع‌آوری اطلاعات حساب‌های مالی خود نمی‌نمایند و عدم وجود اطلاعات باعث دشوار شدن فرایند اخذ مالیات از فعالیت‌های کشاورزی می‌شود. در نهایت فساد اجرایی یکی دیگر از چالش‌های اجرایی دریافت مالیات از بخش کشاورزی به حساب می‌آید.

۷- پیشنهادات

با توجه به شرایط بخش کشاورزی در ایران از جمله پراکندگی و خرد بودن بهره‌برداران کشاورزی، تنوع زیاد فعالیت‌ها و ویژگی‌های منطقه‌ای متفاوت، عدم استفاده از ظرفیت کارشناسی در فرایند قانون‌گذاری متناسب به ویژگی‌های ذکر شده، دانش مالی اندک بخش قابل توجهی از کشاورزان، عدم جمع‌آوری اطلاعات مالی توسط بهره‌برداران این بخش و عدم وجود زیرساخت‌های مناسب در کنار عدم وجود شفافیت و احتمال بروز فساد در سیستم اخذ مالیات و همچنین وجود مالیات‌های پنهان متعدد ناشی از سیاست‌گذاری‌های صورت گرفته در سایر بخش‌های اقتصاد، در حال حاضر امکان اخذ مالیات از بخش کشاورزی وجود نداشته و حتی با وضع قوانین مناسب به دلیل نبود زیرساخت در بسیاری از مناطق کشاورزی کشور امکان اخذ مالیات از این فعالیت‌ها وجود ندارد. لذا پیشنهاد می‌شود در ابتدا با ایجاد بستر مناسب نسبت به آگاهی‌رسانی نسبت به دانش افزایی بهره‌برداران بخش اقدام شود و در ادامه با ایجاد زیرساخت‌های اجرایی مناسب اقدام به اخذ مالیات از این بخش شود. از این رو پیشنهاد می‌شود ضمن تدوین قوانین مناسب با استفاده از ظرفیت کارشناسی، قوانین تدوین شده به صورت تدریجی و در بازه زمانی ۱۰ تا ۱۵ ساله به مرحله اجرا وارد شود علاوه بر این موارد، پیشنهادات زیر که با استفاده از بررسی تجربیات سایر کشورها به دست آمده می‌تواند در زمینه تدوین قوانین مناسب مالیاتی در بخش کشاورزی موثر باشد.

- حذف روش‌های اخذ مالیات‌های غیر مستقیم از بخش کشاورزی مانند قیمت‌گذاری دستوری مواد غذایی، اعمال محدودیت‌های صادراتی و ...
  - تعیین شفاف گروه‌های درآمدی کسب و کارهای کشاورزی و نرخ مالیات در نظر گرفته شده
  - منوط نمودن دریافت مشوق‌های اعطایی به ثبت اطلاعات در دفاتر هزینه و درآمد جهت جمع‌آوری نظام‌مند داده‌ها و اطلاعات
  - در نظر گرفتن معافیت‌ها و امتیازات مالیاتی ویژه برای کسب و کارهای مختلف بخش کشاورزی به فراخور ماهیت و اهداف توسعه بخش
  - در نظر گرفتن نرخ‌های متفاوت مالیات بر ارزش افزوده برای خرید نهاده‌های کشاورزی
  - در نظر گرفتن معافیت مالیات بر درآمد حاصل از طرح‌های سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی
- با توجه به شرایط فعلی بخش کشاورزی امکان اخذ مالیات از بخش کشاورزی وجود ندارد.

۸- منابع

دهقان هراتی، علی، مهرابی بشرآبادی، حسین و رهبر دهقان، علیرضا. (۱۳۹۳). بررسی تاثیر سیاست های مالی و مالیاتی بر تجارت بخش کشاورزی در ایران. برنامه ریزی و بودجه، ۱۹(۱)، ۱۱۱-۱۲۸. SID. <https://sid.ir/paper/241021/fa>

شریفی، نورالدین. (۱۳۹۰). اثرات مالیات غیرمستقیم و مخارج دولت بر اشتغال و تورم: یک تحلیل داده - ستانده. تحقیقات اقتصادی، ۴۶(۹۵)، ۷۸-۵۹. SID. <https://sid.ir/paper/12133/fa>

شیرخانی، ف. (۱۳۸۵). بررسی مالیات بر درآمد بخش کشاورزی در ایران. مجله اقتصادی، سال ششم، شماره‌های ۵۳ و ۵۴

فرج زاده زکریا، نظری محمدرضا. پیامدهای دریافت مالیات از بخش کشاورزی. پژوهشنامه مالیات. ۱۴۰۲؛ ۳۲ (۵۸) ۴۸-۷۴:

مرکز پژوهش‌های مجلس (۱۴۰۲). مالیات بر مجموع درآمد (۱۲): بررسی تطبیقی شیوه حمایت از کشاورزی در ساختار مالیات بر مجموع درآمد. انتشارات مجلس شورای اسلامی، ۱۴۰۲.

مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران (۱۴۰۱). گزارش اقتصاد کشاورزی ایران. انتشارات اتاق بازرگانی ایران. ۱۴۰۱.

موسوی، سیدنعمت اله، شایگانی، بیتا، و فرج زاده، ذکریا. (۱۳۹۱). اثرات مالیات بر فعالیت های کشاورزی. تحقیقات اقتصاد کشاورزی، ۴(۴ (پیاپی ۱۶))، ۶۳-۹۶. SID. <https://sid.ir/paper/158599/fa>

Anjum Nasim. (2022). Agricultural Income Taxation: Estimation of the Revenue Potential in Punjab. The Pakistan Development Review, 51(4 II), pp.321-337. <https://doi.org/10.30541/v51i4 IIpp.321-337>

BRP (2001). Guide Book Agricultural Tax income in the Punjab. The Board of Revenue Punjab.

Butcher, Cyril and Xu, Yan. (2016). Chinese Tax Policy and the Promotion of Agricultural Cooperatives and Environmental Protection (December 1, 2016). Australian Tax Forum, Vol. 31(4), 2016, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2922280>

CDPR. agricultural income tax in Pakistan. CDPR

<https://doi.org/10.1787/073bdf99-en>.

Khan, M. H. and M. S. Khan (1998) Taxing Agriculture in Pakistan. Washington, DC: Paper on Policy Analysis and Assessment of the International Monetary Fund.

Khan, M. H. (2001). Agricultural taxation in developing countries: a survey of issues and policy. Agricultural Economics, 24(3), 315-328.

Krueger, A.O., (1992). The Political Economy of Agricultural Pricing Policy. Johns Hopkins University Press, Baltimore, MD.

Louhichi, K., Ricome, A. and Gomez Y Paloma, S., (2023) Impacts of agricultural taxation in Sub-saharan Africa: Insights from agricultural produce cess in Tanzania, AGRICULTURAL ECONOMICS, ISSN 0169-5150, 53 (5), 2022, p. 671-686, JRC127104.

OECD (2020), Taxation in Agriculture, OECD Publishing, Paris,

OECD, (2010). Tax Policy Reform and Economic Growth.

Sayın, C., Ceylan, R. F., Yelboga, M. N. M., Ozalp, M., Ilbasım, E., & Sav, O. (2017). Taxation in Agricultural Markets Antalya Greenhouse Production. Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 334-345.

Schiff, M., Valdes, A., (1992). The Plundering of Agriculture in Developing Countries. The World Bank, Washington, DC.

SRIDHAR GOLAGANI. K.V. (2024) The Taxation of Agricultural Income in India. IJFMR Volume 6, Issue 2, March-April 2024. DOI 10.36948/ijfmr.2024.v06i02.16429

Valdes, A., (1996). Surveillance of agricultural price and trade policy in Latin America during major policy reform. World Bank Discussion Paper No. 349, Washington, DC.

World Bank, (1997). World Development Indicators, Washington, DC.